

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΔΟΜΟΣΤΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΩΝ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ
ΜΕΓΓΙΔΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ-ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Α.Μ.2175)

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΨΗ: Γιώργος Κ. Βαρελίδης, Καθηγητής ΠΑ.Δ.Α (Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών),
Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός- Πολεοδόμος ΕΜΠ
ΣΥΝΕΠΙΒΛΕΨΗ: Αντώνης Μόρας, MSc Αρχιτέκτων Μηχανικός Α.Π.Θ.,
Υπ. Διδ. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

ΚΑΒΑΛΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2024

Η Διπλωματική Εργασία έγινε αποδεκτή και βαθμολογήθηκε από την εξής τριμελή επιτροπή:

A/A	Επώνυμο/ όνομα	Βαθμίδα/ ιδιότητα	Ψηφιακή υπογραφή
1	Βαρελίδης Γεώργιος	Καθηγητής/ Επιβλέπων	
2	Κουρνιατής Νικόλαος	Αναπλ. Καθηγητής	
3	Πνευματικός Νικόλαος	Καθηγητής	

Δήλωση Συγγραφέα Διπλωματικής Εργασίας

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Μεγγίδης Διαλεκτός-Δημήτριος του Αθανασίου με αριθμό μητρώου 2175, μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, της Σχολής Μηχανικών, του τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο Δηλών

Μεγγίδης Α. Διαλεκτός-Δημήτριος

Στην Μαρία, στην Μάγδα, στον Θανάση

Στα αστέρια του ουρανού μου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τα τελευταία χρόνια, η απαίτηση για ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος, η βελτίωση των οδικών δικτύων και η πύκνωση των μέσων μεταφοράς, αλλά κυρίως η μεγάλη μεταβολή στον Ευρωπαϊκό χώρο με την ελεύθερη μετακίνηση ατόμων και υλικών μέσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει οδηγήσει σε αλλαγές που επηρεάζουν άμεσα το παρεχόμενο πολιτιστικό προϊόν της κάθε περιοχής.

Κύριος λόγος είναι το γεγονός ότι η ευκολία μετάβασης σε μεγάλο αριθμό περιοχών, δημιουργεί έναν άτυπο συναγωνισμό ανάμεσα σε διάφορους προορισμούς, ο οποίος εντοπίζεται σε 2 κυρίως σημεία. Πρώτον, στις παροχές οι οποίες αφορούν στην παραμονή και στην καθημερινή εξυπηρέτηση του επισκέπτη και δεύτερο, στο γενικότερο προϊόν που μπορεί να του δώσει ο τόπος στον οποίο έχει επιλέξει να περάσει ένα διάστημα, με προεξάρχον τον πολιτισμό.

Βεβαίως, το πολιτιστικό στοιχείο δεν είναι κάτι που αφορά μόνο στον επισκέπτη μιας πόλης, αλλά και στον ντόπιο πληθυσμό, ο οποίος τις περισσότερες φορές αντιλαμβάνεται την περιοχή που ζει ως κάτι δεδομένο και η γνώση του γι' αυτήν περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο σε λειτουργικό επίπεδο, χωρίς να μπορεί να αντιληφθεί και να εκτιμήσει τα ιδιαίτερα στοιχεία που μπορεί να τον περιβάλλουν.

Ακριβώς αυτές οι σκέψεις οδήγησαν στην παρούσα εργασία, η οποία αφορά στην πόλη της Καβάλας και τις δυνατότητες ανάδειξης που έχουν τα σημεία ενδιαφέροντός της. Κεντρικό σημείο αναφοράς είναι η περίοδος από το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αι., όταν η πόλη αρχίζει να μεγαλώνει και να αποκτά τον σημερινό αστικό της χαρακτήρα, και η συνέχειά της μέχρι και το τέλος του α' τετάρτου του 20^{ου} αι. Το βασικό στοιχείο της περιόδου αυτής είναι η καπνεμπορική δραστηριότητα, η οποία την ώθησε σε πολλούς τομείς, και ανάμεσα στα άλλα την αρχιτεκτονική της, δημιουργώντας πολλές φορές ανόμοια τεχνοτροπικά κτήρια, τα οποία όμως είναι δηλωτικά των επιρροών που υπήρχαν μέσα σε αυτήν.

Με κέντρο λοιπόν την περίοδο αυτή, θα προταθούν κάποιες πολιτιστικές διαδρομές, οι οποίες θα προσπαθήσουν να ενώσουν τις ψηφίδες ιστορίας της πόλης, προσπαθώντας να αναδείξουν στον επισκέπτη σύνολα και σχέσεις της πόλης, μέσα από την ιστορία τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με το πέρας της διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή κο Μόρα Αντώνιο, ο οποίος καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της στάθηκε με προθυμία και υπομονή δίπλα μου, καθοδηγώντας με έως και την τελευταία στιγμή.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της επιτροπής και το σύνολο των καθηγητών του μεταπτυχιακού «Αρχιτεκτονική και Δομοστατική Αποκατάσταση Ιστορικών Κτιρίων και Συνόλων». Ιδιαίτερη μνεία θα ήθελα να κάνω στην καθ. δρ Πασαλή Αφροδίτη, με την οποία είχα μια άψογη συνεργασία σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Επίσης, ευχαριστίες οφείλω στο σύνολο των συναδέλφων κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού, με τους οποίους είχα αγαστή συνεργασία. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον συνάδελφο Πετρόπουλο Αντώνιο, με τον οποίο κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, αλλά και κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας ανταλλάσαμε συνεχώς απόψεις για τα κοινά αντικείμενα ενδιαφέροντος.

Πολύτιμη υπήρξε η βοήθεια της κας Διαγουμά Ανδριανής, πολιτικού μηχανικού στην Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών του ΥΠΠΟ, η οποία μου έδωσε πλήθος πληροφοριών για το πολιτιστικό απόθεμα της πόλης της Καβάλας. Η απουσία της από την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη και η παρουσία της πλέον στην Θεσσαλία, αναμφισβήτητα αποτελεί απώλεια για την περιοχή μας και κέρδος για τον τόπο καταγωγής της.

Οι σπουδές αυτές δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν χωρίς την υποστήριξη των γονέων μου, Νάσου και Υβόνης, οι οποίοι πάντα στήριζαν τις προσπάθειες μου για περαιτέρω εξελίξη.

Το μεγαλύτερο ευχαριστώ το οφείλω στην σύζυγό μου Μαρία, η οποία σε όλη αυτή την προσπάθεια στάθηκε δίπλα μου, προσπαθώντας να με εμψυχώσει και να μου δώσει κουράγιο και ενέργεια, προκειμένου να ανταποκριθώ στην σύνθετη καθημερινότητά μας.

Στα παιδιά μου, οφείλω μια μεγάλη αγκαλιά για να αναπληρώσω τον χαμένο χρόνο.

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	9
ABSTRACT.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	13
ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	17
Ιστορική και πολεοδομική εξέλιξη.....	17
1.1.1 Αρχαίοι Χρόνοι.....	17
1.1.2 Βυζαντινοί χρόνοι.....	18
1.1.3 Οθωμανική περίοδος- μέχρι το 1864.....	19
1.1.4 Οθωμανική περίοδος- μετά το 1864.....	21
1.1.5 Μετά την απελευθέρωση (1913).....	22
1.2 Ανάλυση της περιοχής.....	24
1.2.1 Γενικά στοιχεία της πόλης.....	24
1.2.2 Η περιοχή ενδιαφέροντος.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	31
2.1 Οθωμανικά- Αιγυπτιακά μνημεία.....	31
2.1.1 Ιμαρέτ.....	31
2.1.2 Οικία Μεχμέτ Αλή.....	32
2.1.3 Παλιά Δικαστήρια (Οθωμανικό Διοικητήριο).....	33
2.2 Μνημεία εμπορικού χαρακτήρα.....	34
2.2.1 Δημοτική Καπναποθήκη.....	34
2.2.2 Κτήριο Σκινάζι.....	34
2.3 Μνημεία εκκλησιαστικού χαρακτήρα.....	36
2.3.1 Μονή Λαζαριστών.....	36
2.3.2 Ναός Αγίου Ιωάννη (Τιμίου Προδρόμου).....	37
2.3.3. Ναός Αγίου Παύλου.....	38
2.3.4. Τέμενος Ιμπραήμ Πασά (Άγιος Νικόλαος).....	39
2.3.5 Τέμενος Χαλίλ Μπέη (Παλιά Μουσική).....	40
2.4 Οικίες.....	41

2.4.1. Παλιά Μεραρχία.....	41
2.4.2. Δημαρχείο Καβάλας (οικία Έρτζοχ)	42
2.4.3. Δημαρχείο Β (οικία Βιξ).....	42
2.4.4 Μέγαρο Τόκου.....	43
2.4.5 Οικία Κραντονέλη	43
2.4.6 Δημοτικό Ωδείο	44
2.4.7 Οικία Φέσσα	45
2.4.8 5ο Γυμνάσιο.....	45
2.5 Άλλα μνημεία	46
2.5.1 Υδραγωγείο (Καμάρες)	46
2.5.2 Ανδριάντας του Μεχμέτ Αλή	46
2.5.3 Μεγάλη Λέσχη	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	49
3.1 Πρόταση πολιτιστικών διαδρομών	49
3.1.1 Πολιτιστική διαδρομή 1: Αίγυπτος και Οθωμανική Καβάλα.....	51
3.1.2 Πολιτιστική διαδρομή 2: Θρησκευτική συνύπαρξη	52
3.1.3 Πολιτιστική διαδρομή 3: Αρχιτεκτονική της πόλης.....	54
3.1.4 Συγκεντρωτικά στοιχεία	56
3.2 Οι πολιτιστικές διαδρομές ως υλοποίηση	58
3.2.1 Διασύνδεση και απεικόνιση στον αστικό χώρο.....	58
3.2.2 Παραδείγματα υλοποίησης πολιτιστικών διαδρομών	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΩΝ	65
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ	66
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ	67
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	68
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	70
ΕΙΚΟΝΕΣ.....	70
ΠΙΝΑΚΕΣ.....	71
ΔΕΛΤΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	73

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα ανέκαθεν αποτελούσε έναν ελκυστικό προορισμό για τουρίστες και επισκέπτες απ' όλη την υφήλιο, κυρίως λόγω των αρχαιοτήτων με κύρια χρονική περίοδο την καλοκαιρινή. Το τουριστικό ρεύμα αυτό επικεντρωνόταν κυρίως στις περιοχές της χώρας με σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, οι οποίοι λειτουργούσαν ως το κύριο σημείο ενδιαφέροντος. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αλλαγή τόσο στο χρονικό εύρος της τουριστικής περιόδου, όσο και στο ενδιαφέρον που δείχνουν οι επισκέπτες για την αστική εξέλιξη των περιοχών στις οποίες βρίσκονται.

Η ανάπτυξη της πόλης της Καβάλας ξεκίνησε προς το τέλος του 19^{ου} αι. και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Ενώ ιστορικά μέχρι το γ' τέταρτο του 19^{ου} αι. περιορίζεται γεωγραφικά εντός των τειχών, η επέκτασή της στο τέλος του ίδιου αιώνα δημιουργεί χώρους και κτίσματα, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για πολλούς και διαφορετικούς λόγους, καθώς το καθένα από αυτά συνδέεται με την ιστορία της πόλης.

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να διερευνήσει τα σημερινά δεδομένα της πόλης σε σχέση με τα τοπότητά της, να εξετάσει την κατάσταση στην οποία βρίσκονται αυτά σήμερα και να τα συνθέσει μέσα από πολιτιστικές διαδρομές, οι οποίες θα μπορούν να δώσουν στον επισκέπτη μια διαφορετική εικόνα για την πόλη, ξεφεύγοντας από την τετριμμένη διαδικασία της παρουσίασης της ιστορίας του τόπου μέσα από μνημεία τα οποία απέχουν πολλούς αιώνες χρονολογικά από αυτόν. Οι θεματικές που επιλέχθηκαν έχουν σχέση με το σύγχρονο τουριστικό μοντέλο, το οποίο πλέον έχει συγκεκριμένα αντικείμενα και η σύνθεση των διαδρομών έγινε έτσι ώστε να καλύψει τις ανάγκες ενός μεγάλου μέρους των επισκεπτών, με διαφορετικές ανάγκες και αναζητήσεις.

Τα μνημεία καταγράφηκαν προκειμένου να έχουμε πλήρη εικόνα των δεδομένων του καθενός από αυτά, μιας και το κάθε τοπότημο είχε διαφορετική επίδραση μέσα στην ιστορία της πόλης. Η έρευνα έλαβε υπόψη της τα χαρακτηριστικά των συνοικιών που μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες για τον επισκέπτη σε μικρή και μεγάλη κλίμακα, έγιναν οι κατάλληλες συσχετίσεις και αξιολογήσεις όλων αυτών των παραγόντων και στο τέλος προτάθηκαν κάποιες πολιτιστικές διαδρομές, οι οποίες μέσα από την επιλογή και ομαδοποίηση συγκεκριμένων μνημείων αναδεικνύουν την ιστορία της πόλης μέσα από κτήρια και μνημεία που αποτελούν ακόμα ζωντανό κομμάτι της καθημερινής ζωής της.

ABSTRACT

Greece has always been an attractive destination for tourists and visitors from all over the world, mainly because of its antiquities mainly during the summer period. The tourist flow was mainly concentrated in the areas of the country where important archaeological sites exist, which functioned as the main point of interest. In recent years there has been a change both in the time range of the tourist season and also in the interest shown by visitors for the urban development of the visiting areas.

The development of the city of Kavala began at the end of the 19th century and continues to this day. Until the third quarter of the 19th century, the city geographically was limited within its walls. The expansion at the end of the same century creates spaces and buildings, which are of particular interest for many different reasons, as each of them is connected with the history of the city.

This thesis aims to investigate the current data of the city in relation to its landmarks, to examine their current situation and to connect them through cultural routes, giving to the visitor the possibility of a different glance of the city's history, escaping the trivial process of presenting the history of a place through monuments that are many centuries away chronologically from him. The chosen cultural route themes are related to the modern tourist model, which now has specific objects and the composition of the routes was made in such a way as to meet the needs of a large part of visitors, with different needs and quests.

The monuments selected were recorded in order to have a complete data analysis, since each landmark had a different effect on the history of the city. The research took into account the characteristics of the neighborhoods that can be factors for the visitor on a small and a large scale, the appropriate correlations and evaluations of all these factors were made and in the end cultural routes were proposed, which through the selection and grouping of specific monuments highlight the history of the city, through buildings and monuments that are still a living part of its daily life.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Εμφυλίου που ακολούθησε, όλες οι πόλεις προσπάθησαν να επανέλθουν σε μια κανονικότητα. Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν κυρίως οικονομικά, μιας και η ανάπτυξη ήταν προαπαιτούμενο για την βελτίωση της καθημερινής ζωής. Μια από τις διαδικασίες που ενεργοποίησε την οικονομία σε όλη την επικράτεια, ήταν η ανοικοδόμηση των πόλεων που είτε είχαν καταστραφεί κατά τον πόλεμο και την Κατοχή, είτε είχαν παραμείνει σε πολεοδομικά σχήματα που παρέπεμπαν στην προπολεμική περίοδο, με όποια προβλήματα αυτό δημιουργούσε.

Η Καβάλα ήταν από τις πόλεις που δεν ζημιώθηκε τόσο στον πολεοδομικό τομέα, αλλά κυρίως στον οικονομικό. Εντούτοις, όπως και στις άλλες πόλεις, ξεκίνησε και σε αυτήν η ανοικοδόμηση, προκειμένου να καλύψει την αύξηση του πληθυσμού, αλλά και την γενικότερη αλλαγή που επιδιωκόταν. Οι παλαιές οικίες αντικαταστάθηκαν από σύγχρονες πολυκατοικίες και η δυνατότητα αντιπαροχής, όπως είναι λογικό, έπεισε πολλούς από τους ιδιοκτήτες να κατεδαφίσουν τις παλαιές οικίες τους για μια πιο σύγχρονη.

Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα, να χαθεί και ένα μεγάλο μέρος από κτίσματα του τελευταίου τετάρτου του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αι., οι οποίες είχαν ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά. Ήδη από την πρώτη ματιά, κοιτώντας κυρίως τις οικίες των αστών της περιόδου αυτής, μέχρι και τον Μεσοπόλεμο, διαπιστώνεται ότι δεν επικρατεί μια ενιαία αρχιτεκτονική γραμμή, αλλά έχουμε επιδράσεις από διαφορετικά ρεύματα.

Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και σε δημόσια κτήρια, τα οποία πέρα από τον λειτουργικό τους ρόλο, αποτελούν και μια επίδειξη πλούτου της ανθούσας αστικής τάξης, η οποία στην πλειονότητά της αποτελούνταν από Χριστιανούς, αρκετούς Εβραίους και κάποιους Τούρκους. Κυρίως όμως, είναι η χριστιανική κοινότητα που προσπαθεί με τον τρόπο αυτό να υψώσει ανάστημα σε ένα περιβάλλον που ακόμα δεν ήταν ιδιαίτερα φιλικό.

Τα περισσότερα από τα δημόσια κτήρια διατηρήθηκαν κυρίως λόγω της συνέχισης της χρήσης τους από το κράτος. Μετά την απελευθέρωση, οι Αρχές τα αξιοποιούν ως δημόσια κτήρια των τοπικών Αρχών, ενώ άλλα τα χρησιμοποιούν για την κοινή ωφέλεια (π.χ. σχολεία κλπ.). Ως παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε το παλαιό Οθωμανικό Διοικητήριο (Παλιά Δικαστήρια). Έτσι, η συνεχής χρήση οδηγεί στην συντήρησή τους, έστω και υποτυπώδη, άρα και στην επιβίωση τους.

Παράλληλα, η καπνεμπορική δραστηριότητα που ξεκινάει τον 19^ο αι. στην πόλη, οδηγεί στην δημιουργία ολόκληρων συγκροτημάτων καπναποθηκών, οι οποίες καταλαμβάνουν τεράστιες εκτάσεις κοντά στην θάλασσα, δεσπόζοντας σε σχέση με τα άλλα κτήρια και καταλαμβάνοντας το κέντρο της πόλης. Όσο το καπνεμπόριο ανθεί, συνεχίζεται η οικοδομική δραστηριότητα με την κατασκευή νέων. Ιδιαίτερη προσοχή στα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά δόθηκε κυρίως σε αυτές που κατασκευάστηκαν μέχρι την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αι., στις επόμενες δόθηκε βάρος κυρίως στον λειτουργικό τους χαρακτήρα. Μετά το μεγάλο κράχ του 1929, πολλές από τις καπνεμπορικές εταιρείες είτε πτωχεύουν, είτε αποσύρονται από την πόλη και έτσι τα κτήρια αυτά μένουν αδρανή. Κάποιες από αυτές κατεδαφίζονται, ενώ άλλες παραμένουν σε εγκατάλειψη.

Τα θρησκευτικά μνημεία είναι αυτά που διατηρήθηκαν στην καλύτερη δυνατή κατάσταση, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, κυρίως λόγω της συνεχούς χρήσης. Κάποια τεμένη μετατρέπονται σε

ναούς (μετά την κατεδάφιση των μιναρέδων), κάποια κατεδαφίζονται, ενώ οι εκκλησίες συνεχίζουν να αποτελούν σημεία αναφοράς και φροντίδας από τους ενορίτες και την Μητρόπολη.

Έτσι σήμερα, η πόλη διαθέτει σήμερα σε μια μεγάλη σχετικά διασπορά, κτήρια τα οποία αποτελούν τοπόσημα για τους κατοίκους της, αλλά δεν έχουν λάβει την σημασία που τους αξίζει, κυρίως επειδή η προβολή που δόθηκε στο β' μισό του 20^{ου} αι. επικεντρώθηκε στα μνημεία της αρχαίας ή και της βυζαντινής περιόδου. Αυτό είναι λογικό, μιας και κάθε πόλη, χρησιμοποιεί κάποια τοπόσημα ως διακριτικά σήματα, τα οποία και την καθιστούν μοναδική και αναγνωρίσιμη ανάμεσα σε όλες τις άλλες (Mitoula and Kaldis 2019, 119). Για την περίπτωση της πόλης της Καβάλας, τον ρόλο αυτό έχει πάρει το επιβλητικό μεσαιωνικό υδραγωγείο, γνωστό στους κατοίκους ως Καμάρες και η ακρόπολή της.

Το κενό αυτό λοιπόν μπορεί να καλυφθεί μέσα από μια διαφορετική προσέγγιση, η οποία θα ενοποιήσει το ιστορικό παρελθόν της πόλης και θα δώσει νέο ενδιαφέρον στον επισκέπτη, καθώς θα μπορεί να αντιληφθεί με διαφορετικό τρόπο την ιστορία της.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UN Tourism) , ο αστικός τουρισμός είναι «ένα είδος τουριστικής δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα σε έναν αστικό χώρο με τα εγγενή χαρακτηριστικά του που χαρακτηρίζονται από οικονομία που δεν βασίζεται στη γεωργία, όπως η διοίκηση, η μεταποίηση, το εμπόριο και οι υπηρεσίες και από το γεγονός ότι αποτελούν κομβικά σημεία μεταφοράς. Οι αστικοί προορισμοί προσφέρουν ένα ευρύ και ετερογενές φάσμα πολιτιστικών, αρχιτεκτονικών, τεχνολογικών, κοινωνικών και φυσικών εμπειριών και προϊόντων για αναψυχή και επιχειρήσεις» (UN Tourism n.d.)

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες της αειφόρου ανάπτυξης μιας πόλης (Kantzoura and Mitoula 2016, 80) Οι πολιτιστικές διαδρομές θεωρούνται ένας από τα παλαιότερα είδη τουρισμού, το οποίο ανάγεται στους ρωμαϊκούς χρόνους (Mitoula, Maniou and Mpletsos 2020, 83) με τους περιηγητές, οι οποίοι μας έχουν δώσει πλήθος πληροφοριών για τα μνημεία και τις περιοχές που έχουν επισκεφθεί και αργότερα, από τους περιηγητές του Μεσαίωνα.

Το περιεχόμενο της πολιτιστικής διαδρομής μπορεί να διαφοροποιείται αναλόγως των χαρακτηριστικών της και της ποικιλίας της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς που περιέχει. Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτιστικές διαδρομές περιγράφονται ως α) θεματικές (με συγκεκριμένο αντικείμενο), β) ιστορικές (στόχευση σε μνημεία και στοιχεία συγκεκριμένης περιόδου) και γ) μεικτές (που περιλαμβάνουν διάφορα στοιχεία). Επιπρόσθετα, υπάρχει η δυνατότητα και μιας επιπλέον κατηγοριοποίησης, ανάλογα με την κλίμακα στην οποία εφαρμόζονται, στις αστικές (που περιλαμβάνουν την πόλη), τις τοπικές (που περιλαμβάνουν μια ευρύτερη περιοχή) και τις εκτενείς (που περιλαμβάνουν έκταση νομών ή και περιφερειών) (Mitoula και Kaldis 2019, 127-128) (Mitoula, Maniou και Mpletsos 2020, 84). Στην δική μας περίπτωση, πρόκειται για αστική ιστορική διαδρομή, η οποία θα αγγίξει την ιστορία της πόλης στον 19^ο και τις αρχές του 20^{ου} αι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Το αρχαίο παρελθόν της πόλης έχει μελετηθεί κυρίως από τους αρχαιολόγους της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, πρώτα από τον Γ. Μπακαλάκη (1936) και τον Δ. Λαζαρίδη (1971) (1969) (1974) (1973) με άρθρα τους, στα οποία εξετάζονται τα αρχαιολογικά δεδομένα και δίνονται οι πρώτες ερμηνείες για την ιστορία της πόλης. Η Χ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη (1986) (1980) με την σειρά της, προσθέτει νέα στοιχεία που αφορούν όχι μόνο στην πόλη, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή. Πολύ σημαντικό είναι το έργο του Ρ. Lemerle (1945), ο οποίος δίνει το ιστορικό πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής.

Η μεσαιωνική περίοδος της πόλης, η οποία και σώζει περισσότερα αρχιτεκτονικά στοιχεία έχει την τύχη να αναλύεται και να παρουσιάζεται όχι μόνο από αρχαιολόγους, αλλά και από αρχιτέκτονες. Ο Χ. Μπακιρτζής (1977) δίνει τα πρώτα ανασκαφικά στοιχεία της μεσαιωνικής πόλης, ο Μ. Λυχούνας (Λυχούνας 2008) παρουσιάζει με απλό και κατανοητό τρόπο το μεσαιωνικό υδραγωγείο της πόλης και ο Κ. Τσουρής (1998) κάνει μια συγκεντρωτική παρουσίαση στα δεδομένα της πόλης, όσον αφορά στην οχύρωση και την ύδρευσή της κατά τους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους.

Η οικιστική της πόλης έχει εξεταστεί διεξοδικά από την Αιμ. Στεφανίδου (1991) στην διδακτορική της διατριβή, στην οποία μέσα από την μελέτη πρωτογενών πηγών, κινείται στον χώρο και παρουσιάζει την πολεοδομική της εξέλιξη. Ο Αργ. Μπακιρτζής (Α. Μπακιρτζής 2005) επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην περιοχή της παλιάς πόλης, στην χερσόνησο της Παναγίας, δίνοντας πλούσιες πληροφορίες για την περιοχή και την εξέλιξή της. Στην παρουσίαση της ιστορίας της παλιάς πόλης έρχεται να συμβάλλει ο Κ. Λυκουρίνος (2005), ο οποίος δίνει τόσο το ιστορικό πλαίσιο, αλλά κυρίως παρουσιάζει το κοινωνικό γίνεσθαι, παράλληλα με την ιστορική της εξέλιξη. Η Μ. Φράγκου (2019) δίνει πλούσιες πληροφορίες για την ελληνορθόδοξη κοινότητα της πόλης, η οποία σχετίζεται άμεσα με την μορφή που έχει πάρει η πόλη σήμερα εκτός των τειχών, καθώς και με την πλειονότητα των κτηρίων-τοποσήμων που θα μας απασχολήσουν στην παρούσα εργασία.

Εκτός από τις γενικές προσεγγίσεις της πόλης, έχουν γίνει συγκεκριμένες μελέτες για κάποια από τα σημαντικότερα κτήριά της. Στην παρούσα εργασία δεν έγινε ανάλυση της λαϊκής αρχιτεκτονικής που συναντάμε στις ιδιωτικές οικίες της χερσονήσου της Παναγίας, αλλά πολύτιμη είναι συμβολή της διδακτορικής διατριβής του Αιν. Οικονόμου (2007), ο οποίος παρέχει για τον ερευνητή μια εξαιρετική ανάλυση της τυπολογίας των κτηρίων, όπως αυτά κατασκευάζονται στην Οθωμανική περίοδο, μιας και μπορούμε να δούμε συγκεκριμένα μοτίβα. Επίσης, πληροφορίες για την λαϊκή αρχιτεκτονική της περιοχής λαμβάνουμε και από την Σ. Αγγελούδη-Ζαρκάδα (2008). Ενδιαφέροντα στοιχεία για την οθωμανική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα αντλούμε και από την μελέτη της Ν. Κοπυκ (2010).

Κάποια από τα εμβληματικά κτήρια της πόλης έχουν εξεταστεί από μελετητές, όπως το Ιμαρέτ (1985-1986) και το τζαμί του Ιμπραήμ Πασά (2008) από την Αιμ. Στεφανίδου, το Πρωτοδικείο Καβάλας και ο Καθεδρικός Ναός του Αγ. Παύλου από την Σ. Αγγελούδη-Ζαρκάδα (2023) (2021). Η Σ. Αγγελούδη-Ζαρκάδα με την Λ. Θεοδωρίδου μας δίνουν πολύτιμα στοιχεία και για τον αρχιτέκτονα Περικλή Φωτιάδη, ο οποίος έχει εργαστεί στην πόλη και της έχει χαρίσει κάποια εμβληματικά κτήρια (2004).

Η πληθώρα των καπναποθηκών της πόλης αποτελούν αντικείμενο μελέτης από τον Ι. Βύζικα (2010) . Εδώ έχουμε μια συνολική παρουσίαση των καπναποθηκών της πόλης, οι οποίες τοποθετούνται μέσα στην πόλη, παρουσιάζεται το ιστορικό της κάθε μίας, συσχετίζεται με την εξέλιξη των συνοικιών και μέσα από διαγράμματα και σχέδια, παρουσιάζεται στον αναγνώστη η πραγματική έκταση που αυτές καταλάμβαναν.

Για το θεωρητικό υπόβαθρο που αφορά τόσο στην πολιτιστική κληρονομιά εν γένει, αλλά και συγκεκριμένα τις πολιτιστικές διαδρομές, αρχικά λήφθηκαν υπ' όψιν τα στοιχεία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, όπως αυτά εμφανίζονται στο site του (UN Tourism n.d.) και κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις για τον τρόπο που δομείται η φιλοσοφία καθορισμού των πολιτιστικών διαδρομών . Παράδειγμα οι R. Mitoula και P. Kaldis (2019), οι οποίοι παρουσιάζουν μια θεωρητική ανάλυση.

Τέλος, εξετάστηκε αριθμός πόλεων στις οποίες έχουν δημιουργηθεί με βάση το σύγχρονο μοντέλο πολιτιστικές διαδρομές. Σε αυτές μπορούμε να αναφέρουμε την Ρώμη (Mitoula, Maniou και Mpletsos 2020) και τα Τρίκαλα (Kantzoura και Mitoula 2016).

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το υλικό της παρούσας εργασίας αντλήθηκε από το κτηριακό και όχι μόνο απόθεμα της πόλης της Καβάλας, το οποίο κρίθηκε επαρκές και κατάλληλο προκειμένου να προχωρήσει η συγκεκριμένη εργασία. Όπως θα διαπιστωθεί και στην συνέχεια, τόσο ο αριθμός, όσο και η τυπολογία των κτηρίων είναι τέτοια που οδήγησε στην πρώτη σκέψη για το αντικείμενο.

Μεθοδολογικά, το πρώτο στάδιο που ακολουθήθηκε ήταν το αναλυτικό στάδιο. Έγινε αναγνώριση και καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και της ακριβούς εικόνας, τόσο της πόλης, όσο και των συγκεκριμένων μνημείων. Ακόλουθα, διαγνώστηκαν τα βασικά προβλήματα και οι δυσλειτουργίες, παράλληλα όμως εξετάστηκαν οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες που πιθανότατα προσφέρονται.

Πιο αναλυτικά, αρχικά έγινε μια γεωγραφική ανάλυση, προκειμένου να συσχετίσουμε την πόλη με τον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο. Σημειώθηκαν τα βασικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της πόλης και συσχετίστηκαν οι συνοικίες της με το σύνολο των μνημείων που μας ενδιαφέρουν και έγινε προσεκτική ανάλυση των οδικών και όχι μόνο συνδέσεων μέσα σε αυτήν, προκειμένου σε επόμενο στάδιο να συσχετιστούν με τα επιλεχθέντα μνημεία. Σε επόμενο στάδιο, εξετάστηκαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε συνοικίας, εντός της οποίας υπάρχουν τα επιλεγμένα κτήρια και έγινε καταγραφή των στοιχείων που αφορούν στην κυκλοφορία οχημάτων και πεζών. Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στα πιθανά προβλήματα προσβασιμότητας που υπάρχουν στην κάθε περιοχή. Ακόμα, έγινε ιστορική ανάλυση των περιοχών που μας ενδιαφέρουν, μέσα από την βιβλιογραφία αλλά και πιο σύγχρονες πληροφοριακές πηγές, επισημάνθηκαν τα σημεία που μπορούν να παρουσιάσουν διαπολιτισμικό ενδιαφέρον, μιας και σχεδόν το σύνολο των μνημείων χρονολογούνται στην Οθωμανική περίοδο. Ακόλουθα, καταγράφηκαν επιμέρους στοιχεία των διαφόρων δεδομένων που συνθέτουν το οικιστικό σύστημα (χώροι πρασίνου, συγκοινωνία, ελεύθεροι χώροι κλπ) και ιεραρχήθηκε το δίκτυο κυκλοφορίας, το οποίο σχετίζεται άμεσα με τις πολιτιστικές διαδρομές.

Για τα κτήρια, μέσα από μια καρτέλα καταγραφής, εξετάστηκαν στοιχεία όπως η αρχιτεκτονική τους, η προσβασιμότητα στο εσωτερικό τους, το καθεστώς προστασίας τους (εφόσον υπάρχει) και οι φορείς προστασίας του καθενός από αυτά και η χρονολόγησή τους. Το καθένα από αυτά φωτογραφήθηκε ως κτίσμα και ενταγμένο στον περιβάλλοντα χώρο. Επίσης, μέσα από τη βιβλιογραφία, συλλέχθηκαν πληροφορίες για το καθένα από αυτά και εντοπίστηκε όπου ήταν δυνατόν παλαιότερο φωτογραφικό υλικό.

Η επιλογή των δεδομένων που συμπληρώθηκαν στο δελτίο καταγραφής έγινε για να δοθεί μια όσο κατά το δυνατόν ακριβής ταυτότητα. Το όνομα κτηρίου σε πλείστες των περιπτώσεων έχει άμεση σχέση με τον αρχικό ιδιοκτήτη του, είναι σε χρήση μέχρι και σήμερα και σχετίζεται άμεσα με την ιστορία του, άρα αποτελεί και στοιχείο που θα χρησιμοποιηθεί στην προτεινόμενη διαδρομή. Το σημερινό ιδιοκτησιακό καθεστώς είναι στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη διότι μέσα από αυτό μπορεί μελλοντικά να εξεταστεί η δυνατότητα επισκεψιμότητας (εσωτερικά) και συντήρησης. Συμπληρωματικά σε αυτό και με σημαίνοντα ρόλο λειτουργεί και ο έλεγχος του καθεστώτος προστασίας από φορείς όπως η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αν. Μακεδονίας και Θράκης του ΥΠΠΟ ή η Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας.

Ακολούθησε το συνθετικό στάδιο, στο οποίο έγινε η αξιολόγησή των κτηρίων και η τελική επιλογή αυτών που κρίθηκαν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις. Μετά την οριστικοποίηση, έγιναν κάποιες προτάσεις αρχιτεκτονικού χαρακτήρα, όχι στα ίδια τα κτήρια, αλλά στον περιβάλλοντα χώρο, προκειμένου να δοθούν οι βέλτιστες συνθήκες για τον επισκέπτη ώστε να φτάσει στο κτήριο και να έχει την καλύτερη δυνατή εικόνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορική και πολεοδομική εξέλιξη

1.1.1 Αρχαίοι Χρόνοι

Η πρώτη εγκατάσταση στην περιοχή εντοπίζεται, στο σημερινό ανατολικό άκρο της πόλης, στην περιοχή «Περιγιάλι», η οποία έχει δώσει αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία χρονολογούνται στην Ύστερη Νεολιθική και στην Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (4.500-2.000 π.Χ.). Στην περιοχή έχουν γίνει έρευνες κατά το παρελθόν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία¹, αλλά τα ευρήματα, ενώ είναι ενδιαφέροντα από αρχαιολογικής άποψης, δεν δημιουργούν δεδομένα επισκεψιμότητας.

Περίπου στο γ' τέταρτο του 7^{ου} αι. π.Χ., άποικοι από την Θάσο έρχονται στην περιοχή και ιδρύεται η Νεάπολις (Lazaridis 1971) (Μπακαλάκης 1936), στην περιοχή της χερσονήσου της Παναγίας, η οποία έλαβε το όνομά της από την ομώνυμη εκκλησία. Οι ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν κατά τον 20^ο αι. έδωσαν διάφορα σημαντικά ευρήματα, τα οποία φώτισαν την ιστορία της, η οποία συνδέεται άμεσα με την μητρόπολη Θάσο, αλλά και με την Αθήνα, με την οποία είχε στενές σχέσεις. Παράλληλα, σε κοντινή απόσταση έχουμε την δημιουργία ενός μικρού τειχισμένου εμπορικού σταθμού, ονόματι Αντισάρα, η οποία βρίσκεται στο δυτικό άκρο της σημερινής πόλης (Lazaridis 1971) (Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1980, 314).

Στοιχεία από αυτή την πρώτη εγκατάσταση έχουμε σε κάποια σημεία της πόλης. Η φάση οχύρωσης που ανάγεται στην αρχαϊκή περίοδο είναι ορατή στην βάση των τειχών της ακρόπολης, όπου και διακρίνεται καθαρά, λόγω της διαφορετικής δομής που υπάρχει (μεγάλα λίθινα μπλοκ, σε αντίθεση με την κτιστή δομή με μικρότερους λίθους των επομένων φάσεων). Επίσης, στην περιοχή κοντά στην εκκλησία της Παναγίας, έχει πραγματοποιηθεί ανασκαφή, κατά την οποία εντοπίστηκε πλήθος ευρημάτων, τα οποία δίνουν πληροφορίες για την πόλη και κάποια από τα δημόσια κτίσματά της (Μπακαλάκης 1936, 1-48)

Η Νεάπολις διατηρεί σημαντικότατο ρόλο, στους κλασικούς χρόνους. Είναι γνωστό ότι είναι μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας, διατηρούσε πάντα φιλικές σχέσεις με την Αθήνα και αυτό πιστοποιείται και από αρχαιολογικά ευρήματα². Έχουμε αρκετές αναφορές για την πόλη κυρίως κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Εξακολουθεί να παίζει καίριο ρόλο μέχρι και την κατάκτηση της περιοχής από τον Φίλιππο, πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος αναδεικνύει σε βασικό πυλώνα την πόλη των Φιλίππων. Έτσι, η Νεάπολις, όντας ανάμεσα στους Φιλίππους και στην Θάσο, πόλεις που συμβάλλουν τα μέγιστα στον Μακεδόνα βασιλέα οικονομικά και στρατηγικά, ουσιαστικά μετατρέπεται σε επίγειο των Φιλίππων.

Η αλλαγή έρχεται κατά την ρωμαϊκή κατάκτηση. Από το 146 π.Χ. έως το 120 π.Χ. ο Ρωμαίος Ανθύπατος Γναίος Εγνάτιος κατασκευάζει μια οδό, προκειμένου να

¹ ΑΔ 34 (1972) Β'2 Χρονικά σ.330-331 και ΑΔ 66 (2011) Β'2 Χρονικά, σ.873-874

² Κατά την αρχαιολογική έρευνα, έχουν εντοπιστεί δύο τιμητικές στήλες, οι οποίες αναφέρονται στις σχέσεις ανάμεσα στην Νεάπολη και την Αθήνα. Η μία βρίσκεται στο Μουσείο Ακροπόλεως και η άλλη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (ΕΑΜ). Εκμαγεία τους υπάρχουν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας.

διευκολυνθούν οι μετακινήσεις (κυρίως στρατιωτικές) στην περιοχή που πλέον βρίσκεται υπό την ρωμαϊκή εξουσία, η οποία λαμβάνει και το όνομά του. Η οδός αυτή διέρχεται πολύ κοντά από την Νεάπολη, η οποία αποκτά πλέον καίριο ρόλο, μιας και αποτελεί ένα ασφαλές λιμάνι με πρόσβαση στο δίκτυο αυτό και παράλληλα μπορεί να αποτελέσει και χερσαία φρουρά για την περιοχή. Σε αυτήν ορμίστηκε ο στόλος των Δημοκρατικών Βρούτου και Κάσσιου στα 42 π.Χ., την χρονιά που έγινε η μάχη των Φιλίππων³, μετά την οποία η πόλη μετατρέπεται σε ρωμαϊκή αποικία και μετά από αυτήν αποτελεί το μοναδικό επίγειο της (Λαζαρίδης, Φίλιπποι- Ρωμαϊκή αποικία 1973).

Η Νεάπολις αποτελεί και τον πρώτο ευρωπαϊκό σταθμό της περιόδου του Αποστόλου Παύλου στα 49 μ.Χ., όταν αναχωρεί από την Τρωάδα⁴. Το γεγονός αυτό πέρα από την ιστορική του σημασία, σχετίζεται άμεσα με την ανέγερση των ναών της πόλης, οι οποίοι αφιερώνονται σε αυτόν.

Ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης, το υδραγωγείο πιθανότατα να χρονολογείται κατασκευαστικά στην περίοδο αυτή. Βεβαίως, η σύγχρονη μορφή του χρονολογείται στους οθωμανικούς χρόνους, αλλά η επιστημονική έρευνα αφήνει έντονα ανοιχτό το ενδεχόμενο να κτίστηκε από τους Ρωμαίους, κάτι που καταδεικνύει και την σημαντικότητα που απέδιδαν στην πόλη, δημιουργώντας ένα τέτοιου μεγέθους δημόσιο έργο (Τσουρής 1998). Το ενδιαφέρον στοιχείο που έχει προκύψει και το οποίο δεν είχε επιβεβαιωθεί ανασκαφικά παρά μόνο μέχρι την δεκαετία του 1980 είναι ότι υπάρχουν εγκαταστάσεις στην ρωμαϊκή περίοδο, οι οποίες εκτείνονται μέχρι και την σημερινή συνοικία του Αγίου Νικολάου, στο παραλιακό τμήμα της πόλης. Με βάση τα ευρήματα που έχουν προκύψει, πιθανότατα η παρουσία αυτή να σχετίζεται με την λειτουργία του λιμανιού και τα οικιστικά λείψανα να σχετίζονται με κτήρια που σχετίζονται με την λειτουργία του (Κουκούλη-Χρυσανθάκη, ΑΔ 41 1986, 175) (Χ. Μπακιρτζής 1977). Χρονολογικά ξεκινούν από την ελληνιστική- ρωμαϊκή περίοδο και φτάνουν μέχρι και τους βυζαντινούς χρόνους.

1.1.2 Βυζαντινοί χρόνοι

Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους, η πόλη μετονομάζεται σε Χριστούπολις και η καίρια θέση της την καθιστά σημαντική, μιας και βρίσκεται στο μέσον, ανάμεσα στην Κωνσταντινούπολη και την Θεσσαλονίκη, τις δύο πιο σημαντικές πόλεις της Αυτοκρατορίας. Αποτελεί το πλέον ασφαλές λιμάνι για την θαλάσσια συγκοινωνία, ενώ παράλληλα από αυτήν περνάει και η χερσαία οδός που τις ενώνει. Έτσι σε όλη την διάρκεια της περιόδου, η εκάστοτε διοίκηση προσπαθεί να την ενισχύσει⁵, αλλά

³ Αππιανός, Εμφ.Πολ.,Δ, 106 «ένόρμισμα ταῖς τριήρεσιν ἀπέχουσαν ἑβδομήκοντα σταδίων»

⁴ Πράξεις Αποστόλων XVI, 8-12 «*Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ δ' ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, κάκειθεν εἰς Φιλίππους, ἧτις ἐστὶν πρώτης Μακεδονίας πόλις κολωνία.*».

⁵ Επιγραφή που σήμερα βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας αναφέρει τις εργασίες επισκευής του τείχους από τον Στρατηγό του Θέματος Στρυμόνος, Βασίλειο Κλάδωνα στα 926 μ.Χ.. Σε πολλά σημεία του παράλιου και του χερσαίου τείχους, εντοπίζονται οι επισκευές που έγιναν σε διάφορες χρονικές περιόδους. Σημαντικότερη προσθήκη στην άμυνα της πόλης, με ευρύτερη σημασία για την περιοχή είναι η κατασκευή του διατειχίσματος, το οποίο με κατεύθυνση βορρά-νότου οχύρωσε τα ορεινά περάσματα της πόλης. Καταλανοί μισθοφόροι λεηλάτησαν την Θράκη στα 1305/6 μ.Χ. και όταν μετά από έναν χρόνο επιχειρήσαν

παράλληλα αποτελεί και στόχο των επίδοξων εισβολέων και επιδρομών που αντιλαμβάνονται τη σημασία της.

Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι ο κύριος χαρακτήρας της παραμένει ως ένας τειχισμένος οικισμός, κυρίως στρατιωτικού χαρακτήρα, ο οποίος δεν εξελίχθηκε πληθυσμιακά.

Ως σημαντικός στόχος, βρίσκεται στο μάτι πολλών εισβολέων καθ' όλη τη διάρκεια των αιώνων. Έτσι, ως επιτιθέμενους βρίσκουμε τους Σταυροφόρους της Α΄ Σταυροφορίας στα 1097, τους Νορμανδούς που εισβάλλουν στην περιοχή στα τέλη του 12^{ου} αι., τους Σταυροφόρους της Δ΄ Σταυροφορίας στα 1204, οι οποίοι και καταλαμβάνουν την Κωνσταντινούπολη και, πλησιάζοντας στο κύκνειο άσμα της Αυτοκρατορίας προς τον 15^ο αι., καταλαμβάνεται από τους διάφορους συμμάχους των επίδοξων διεκδικητών του θρόνου (Λαζαρίδης 1969)⁶.

Βασικό ρόλο στην πολεοδομία της πόλης παίζουν οι οχυρωματικές εγκαταστάσεις των βυζαντινών χρόνων, οι οποίες και οριοθετούν όχι μόνο το εξωτερικό όριο, αλλά δίνουν στοιχεία και για σημαίνοντα κτήρια. Σε αυτά μπορούμε να συμπεριλάβουμε κάποια που έχουν εντοπιστεί ανασκαφικά (παλαιοχριστιανική βασιλική κάτω από το Χαλίλ Μπέη Τζαμί), είτε άλλα για τα οποία γίνεται αναφορά σε πηγές (παλαιοχριστιανική βασιλική κάτω από το Ιμπραήμ Τζαμί, σημερινός ναός του Αγ. Νικολάου), αλλά ακόμα δεν υπάρχει αρχαιολογική επιβεβαίωση.

1.1.3 Οθωμανική περίοδος- μέχρι το 1864

Η κατάληψη της πόλης από τους Οθωμανούς τοποθετείται σε δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές. Η πρώτη είναι στα 1387 μ.Χ. ενώ η δεύτερη στα 1391 μ.Χ., όταν ο Σουλτάνος Βαγιαζήτ Α΄ διατάσσει την καταστροφή της και τον εξανδραποδισμό των κατοίκων (Lemerle 1945) (Στεφανίδου 1991, 21). Η πόλη μπαίνει σε περίοδο παρακμής και μέχρι σήμερα δεν υπάρχει ασφαλής εικόνα για το πότε κατοικήθηκε ξανά. Γνωρίζουμε ότι οι Οθωμανοί αναγείρουν νέα τείχη στα 1425, η πόλη καταλαμβάνεται από τους Ενετούς το έτος αυτό και μετά από έναν μήνα ξαναπερνάει στην Οθωμανική κυριαρχία. Το σημερινό όνομα της πόλης είναι σίγουρα γνωστό στα 1470 μ.Χ. από πηγές (Λαζαρίδης 1969), αλλά σύμφωνα με άλλους μελετητές τοποθετείται πιο αόριστα στο β΄ μισό του 15^{ου} αι. μ.Χ. (Στεφανίδου 1991, 25).

Γενικά οι διαθέσιμες πηγές δεν δίνουν ξεκάθαρη εικόνα, μιας και έχουμε αντικρουόμενες μαρτυρίες, ανάλογα με την προέλευσή τους (δυτικές ή οθωμανικές). Η περίοδος μέχρι το 1425 μ.Χ. είναι σκοτεινή, με ελάχιστες αναφορές. Οι εκτιμήσεις των μελετητών είναι ότι μετά από το έτος αυτό, η πόλη πλέον διαθέτει φρουρά και σταδιακά

να επαναλάβουν το ίδιο (1306/7 μ.Χ.), με εντολή του αυτοκράτορα Ανδρονίκου Β΄ Παλαιολόγου, έγινε η κατασκευή του, λειτουργώντας αποτρεπτικά.

⁶ Κατά την περίοδο στην οποία αναφερόμαστε, υπάρχει πλήθος πηγών που αναφέρονται στα μεμονωμένα περιστατικά. Λόγω όμως του χαρακτήρα της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής εργασίας, η παράθεση των μεμονωμένων πηγών για το καθένα από αυτά θα ήταν πλεονάζουσα. Επιλέχθηκε το συγκεκριμένο βιβλίο επειδή δίνει την πληρέστερη και πιο συμπυκνωμένη εικόνα της πλούσιας ιστορίας της περιοχής.

επανέρχεται πληθυσμός, αποτελούμενος από μουσουλμάνους και χριστιανούς. Τα πρώτα ασφαλή αριθμητικά στοιχεία τα έχουμε για το έτος 1478/9 μ.Χ., όταν με βάση το φορολογικό κατάστιχο, ο πληθυσμός της πόλης εκτιμάται σε 400-500 άτομα, στους οποίους η πλειονότητα είναι χριστιανοί (Στεφανίδου 1991, 31-32). Η ίδια αναλογία μοιάζει να διατηρείται μέχρι τις αρχές του 16^{ου} αι., χωρίς να εντοπίζουμε σημαντικές πληθυσμιακές μεταβολές.

Η μορφή της πόλης αλλάζει στα 1530, όταν ο Σουλτάνος Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής (1520-1566), έχοντας εδραιώσει την ειρήνη στην περιοχή, ξεκινά ένα συνολικό πρόγραμμα ανασυγκρότησης των σημαντικών σε οικονομικό και στρατηγικό επίπεδο πόλεων, κάτι που περιλαμβάνει και την Καβάλα (Στεφανίδου 1991, 38). Έχουμε μεγάλης κλίμακας εργασίες στην ύδρευση και την άμυνα, με την ανακατασκευή των τειχών, την επέκταση στο επίπεδο τμήμα του λιμανιού και την ριζική επισκευή του παλαιού υδραγωγείου, το οποίο παίρνει την σημερινή του μορφή (Τσουρής 1998). Παράλληλα, έχουμε την ίδρυση δημοσίων συγκροτημάτων, τα οποία ενισχύουν την πόλη εμπορικά, οικονομικά και κοινωνικά, όπως το Ιμαρέτ που ιδρύει ο Ιμπραήμ Πασάς. Όλα αυτά οδηγούν σε μια μικρή πληθυσμιακή αύξηση και ο οικισμός μετά από περίπου 30 έτη, εκτιμάται στα 900-1.300 άτομα (Λυκουρίνος 2005, 67).

Στα έτη που ακολουθούν, παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού, η οποία πιθανότατα οφείλεται και στην προσφιλή διαδικασία του εποικισμού. Στα πλαίσια αυτά στην πόλη έρχονται Εβραίοι από την Ουγγαρία (μάλλον μετά τον Ουγγροτουρκικό πόλεμο του 1541) (Στεφανίδου 1991, 38) (Λυκουρίνος 2005, 68). Έχουμε όμως και μια έντονη μεταβολή στην θρησκευτική αναλογία, με τεράστια αύξηση των μουσουλμανικών οικογενειών, κάτι που αποδίδεται αφ' ενός στους εποικισμούς και αφ' ετέρου στους εξισλαμισμούς (Στεφανίδου 1991).

Σημαντικό στοιχείο για την πόλη είναι η σχέση της με τον Μωχάμετ Άλι, βαλή της Αιγύπτου (1805-1848), ο οποίος προχώρησε στην κατασκευή ενός μεγάλου συγκροτήματος (Ιμαρέτ), ως ευεργέτημα προς την γενέθλια πόλη του. Σημειώνεται ότι σε αυτόν είχε παραχωρηθεί η Θάσος στα 1813, ως αντάλλαγμα για την στρατιωτική υποστήριξη που είχε παράσχει στον Σουλτάνο. Κατά τον 19^ο αι. έχουμε και αύξηση του πληθυσμού, ο οποίος φτάνει τις 3.000-3.500 κατοίκους (Στεφανίδου 1991).

Εντός των τειχών, η πρόσβαση γινόταν από δύο οδούς, την οδό Θ. Πουλίδου (προς νότο) και Ιουστινιανού, οι οποίοι είναι αυτοί που διασχίζουν την συνοικία (Α. Μπακιρτζής 2005, 221). Τα οικοδομικά τετράγωνα είναι ακανόνιστα, έχουμε μικρούς αδιέξοδους δρόμους, πολλές σκάλες, με μεγάλες κλίσεις, καθώς ακολουθείται το φυσικό ανάγλυφο της χερσονήσου. Ουσιαστικά έχουμε τέσσερις μουσουλμανικές συνοικίες (Χαλίλ Πασά, Χουσεϊν Μπέη, Καδί Αχμέτ Εφέντι και Ιμπραήμ Πασά) οι οποίες παίρνουν τα ονόματά τους από τα ονόματα των τεμενών που βρίσκονται σε αυτές και μία χριστιανική.

Εικόνα 1: Οι intra muros συνοικίες της πόλης (Λυκουρίνος 2005, 84)

Η συνοικία Χουσεϊν Μπέη (Huseyin bey) περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα της χερσονήσου, ξεκινά από το τμήμα του λιμανιού και φτάνει περίπου μέχρι τον Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Προς τα βόρεια οριοθετείται από τα τείχη, προς τα ανατολικά (στο βόρειο τμήμα της) από την ακρόπολη και προεκτείνεται λίγο προς Ν. Η συνοικία Χαλίλ Πασά (Halil pasha) περιλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της χερσονήσου. Η συνοικία Καδή Αχμέτ Εφέντι (Kadi Ahmed efenti) περιλαμβάνει το βορειοανατολικό τμήμα της χερσονήσου, οριοθετούμενη στα βόρεια από τα τείχη και τέλος, η Ιμπραήμ Πασά (Ibrahim pasha) η οποία περιλαμβάνει την επέκταση του 16^{ου} αι.⁷ Πέρα από αυτές, υπάρχει η χριστιανική συνοικία της Παναγίας,

η οποία τοποθετείται στην περιοχή πέριξ του ομώνυμου ναού, στο νότιο άκρο της χερσονήσου, ανάμεσα στο παράλιο τείχος (προς νότο) και στο νότιο άκρο των συνοικιών Χουσεϊν Μπέη και Χαλίλ Πασά.

1.1.4 Οθωμανική περίοδος- μετά το 1864

Το 1864 είναι η χρονιά στην οποία επιτρέπεται στους κατοίκους πλέον να βγουν εκτός των τειχών⁸ (Λαζαρίδης 1969, 68), κάτι που ουσιαστικά αλλάζει δια παντός τον χαρακτήρα και την εικόνα της πόλης. Σε συνδυασμό με την αύξηση του καπνεμπορίου, η πόλη αποκτά καθαρά αστικό χαρακτήρα, ο οποίος μεταφράζεται τόσο σε αύξηση του πληθυσμού, ο οποίος με την παρουσία των καπνεργατών λίγο πριν την απελευθέρωση φτάνει τους 20.000 κατοίκους (Φράγκου 2019, 32), αλλά και μια αλλαγή στον αρχιτεκτονικό της χαρακτήρα. Η πιο σημαντική όμως συνέπεια είναι ότι όλη αυτή η διαδικασία ενισχύει σε τεράστιο βαθμό την ελληνική κοινότητα, η οποία πλέον κινείται οριακά σε ένα πλαίσιο αυτονομίας, στηριζόμενη στο νομικό πλαίσιο της περιόδου, το οποίο δίνει μεγάλα περιθώρια στους χριστιανούς⁹. Στην πραγματικότητα όμως, οι συνθήκες δεν είναι τόσο εύκολες, μιας και υπάρχουν αντιδράσεις από τους Μπέηδες της Δράμας (στους οποίους υπαγόταν η πόλη διοικητικά) αλλά και από τους σοφτάδες του

⁷ Αναλυτικά στοιχεία για τις συνοικίες και τα χαρακτηριστικά κτήρια (σωζόμενα και μη) δίνονται από τον Αργ. Μπακιρτζή (2005: 222-231)

⁸ Για την επέκταση εκτός των τειχών, υποβλήθηκε αίτηση στην Υψηλή Πύλη από τους Έλληνες της πόλης και παράλληλα ζητήθηκε η ανέγερση δεύτερης εκκλησίας, του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου, ο οποίος είναι και ο μητροπολιτικός ναός της πόλης.

⁹ Με το Αυτοκρατορικό Διάταγμα του Ροδύνα ή Διάταγμα Γκιούλχανε ή Διάταγμα του Τανζιμάτ (2 Νοεμβρίου 1839) του Σουλτάνου Αβδούλ Μετζίτ Α', επισήμως καταργήθηκαν οι διακρίσεις σε βάρος των χριστιανών. Επίσης παρέχονταν εγγυήσεις για την ζωή, την τιμή και την περιουσία τους και δινόταν η δυνατότητα συμμετοχής τους στον στρατό και στην διοίκηση του κράτους. Το συγκεκριμένο διάταγμα στην ουσία έμεινε στα χαρτιά. Ως αποτέλεσμα, μετά και από την πίεση της Ρωσίας, έρχεται το Διάταγμα Χαττί-ι-Χουμαγιούν στα 1856, το οποίο και επαναλαμβάνει τις προηγούμενες ρυθμίσεις και καλεί τους Οθωμανούς αξιωματούχους να σεβαστούν απόλυτα τις προηγούμενες αποφάσεις.

Ιμαρέτ. Η κατάσταση μοιάζει να εξομαλύνεται λίγο προς το τέλος του 19^{ου} αι., χωρίς όμως να λείπουν διάφορα περιστατικά βίας (Λυκουρίνος 2005, 138, 143).

Η επέκταση ξεκινά από την συνοικία του Αγίου Ιωάννη, η οποία είναι και η πρώτη εκτός των τειχών. Εκεί, πλέον βλέπουμε να συγκεντρώνεται ο χριστιανικός πληθυσμός και στην συνοικία αυτή έχουμε και τις παλαιότερες οικίες χρονολογικά. Σταδιακά, η κατοίκηση επεκτείνεται και σε άλλες περιοχές.

Χάρτης 1: Οι πρώτες συνοικίες της πόλης

Οι αρχές του 20^{ου} αι. βρίσκουν την πόλη να συμμετέχει στην άμυνα απέναντι στην Βουλγαρική προπαγάνδα (από το 1903 έως το 1909) με την καθοδήγηση του Ελληνικού Υποπροξενείου. Η πόλη καταλαμβάνεται στα 1912 από τους Βουλγάρους, με τους Τούρκους να μην προβάλλουν αντίσταση και η κατάληψή της συνοδεύεται από διάφορες βιαιότητες (Λαζαρίδης 1969, 72).

1.1.5 Μετά την απελευθέρωση (1913)

Η πόλη απελευθερώνεται στις 26 Ιουνίου 1913 με την αποβίβαση αγήματος από το αντιτορπιλικό Δόξα, το οποίο συμμετέχει σε ναυτική μοίρα με ναυαρχίδα το θωρηκτό Αβέρωφ. Οι Βούλγαροι, φοβούμενοι απόβαση από τους Έλληνες, είχαν εγκαταλείψει την πόλη την προηγούμενη μέρα. Την απελευθέρωση της πόλης στην Αθήνα ανακοινώνει με τηλεγράφημα ο ναύαρχος Κουντουριώτης, ενώ η ύψωση της ελληνικής σημαίας γίνεται στο κτήριο του Διοικητηρίου της πόλης (παλιά Δικαστήρια).

Με την απελευθέρωση, η εμπορική δραστηριότητα επανεκκινεί με πολύ έντονο ρυθμό και παρουσιάζεται αύξηση, τόσο πληθυσμιακή, όσο και εμπορική. Το ξέσπασμα του Α Παγκοσμίου Πολέμου δημιουργεί νέα δεδομένα σε όλη την Ευρώπη. Στα 1917 η πόλη καταλαμβάνεται ξανά από τους Βουλγάρους και μέχρι το 1919, περνάει μια από τις δυσκολότερες περιόδους της ιστορίας της μιας και σχεδόν ερημώνεται. Η Μικρασιατική

καταστροφή στα 1922 και το κύμα των προσφύγων, που θα συρρεύσουν από τις χαμένες πατρίδες μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης, θα ξαναδώσουν ζωή στην πόλη, όχι μόνο αριθμητικά, αλλά και πολεοδομικά, καθώς η επέκτασή της είναι τεράστια και φτάνει σχεδόν να διπλασιαστεί.

Χάρτης 2: Οι συνοικίες της Καβάλας στο α' μισό του 20ου αι.

1.2 Ανάλυση της περιοχής

1.2.1 Γενικά στοιχεία της πόλης

Η πόλη της Καβάλας είναι η πρωτεύουσα της ομώνυμης Περιφερειακής Ενότητας, μίας από τις πέντε που απαρτίζουν την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η έδρα της οποίας βρίσκεται στην Κομοτηνή. Το εμβαδό της πόλης σήμερα είναι περίπου 5 τετραγωνικά χιλιόμετρα¹⁰ και σύντομα αναμένεται να φτάσει περίπου στα 6,2 τετραγωνικά χιλιόμετρα, μετά και από την ολοκλήρωση της επέκτασης του σχεδίου πόλεως προς τα ανατολικά.

Γεωγραφικά, η πόλη είναι παραλιακή προς νότο, ενώ προς βορρά, ανατολή και δύση περικλείεται από ορεινούς όγκους. Στα δυτικά υπάρχει το όρος Σύμβολο, ενώ από βορρά και ανατολή κλείνεται από τους όγκους που ανήκουν στο ορεινό σύμπλεγμα της Λεκάνης. Η πόλη στο συντριπτικό σύνολό της είναι αμφιθεατρική, με εξαίρεση το επίπεδο παραλιακό τμήμα της, από το μέσον της περίπου και προς δυτικά, το οποίο έχει δημιουργηθεί από την επιχωμάτωση της θάλασσας κατά την δεκαετία του 1940-1950. Οι ορεινοί όγκοι είναι δασώδεις με κύριο δέντρο την πεύκη, καθώς και ξυλώδεις θάμνους. Στα νότια, χαρακτηριστική είναι η χερσόνησος της Παναγίας, η οποία αποτελεί και την παλαιότερη συνοικία της πόλης.

Η πρόσβαση στην πόλη γίνεται από τρεις οδικές προσβάσεις. Στα ανατολικά υπάρχει μόνο μία είσοδος, προς Ξάνθη, ενώ υπάρχουν άλλες δύο, η μία στο παραλιακό τμήμα προς νοτιοδυτικά, προς Θεσσαλονίκη και η άλλη στα βορειοδυτικά, προς Δράμα, με δεύτερη όδευση προς Θεσσαλονίκη, μέσω της Πιερίας κοιλάδας. Η πόλη εξυπηρετείται αεροπορικά από δύο αεροδρόμια, το κρατικό αεροδρόμιο «Μέγας Αλέξανδρος» προς ανατολικά, σε απόσταση 29 χιλιομέτρων και το ιδιωτικό αεροδρόμιο «Λυδία» στα δυτικά, σε απόσταση 9 χιλιομέτρων. Τέλος, η πόλη διαθέτει ακτοποικική σύνδεση με το νησί της Θάσου (απόσταση 14ν.μ.), καθώς και με τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, με το κοντινότερο να είναι η Λήμνος σε απόσταση 80 ν.μ¹¹. Τέλος, τα τελευταία χρόνια η θαλάσσια επικοινωνία έχει αναβαθμιστεί λόγω της κρουαζιέρας, η οποία έχει συμπεριλάβει την πόλη ως προορισμό.

1.2.2 Η περιοχή ενδιαφέροντος

Η περιοχή ενδιαφέροντος που συγκεντρώνει το σύνολο των τοποσήμων που μας απασχολούν είναι αρκετά μικρότερη σε σχέση με το σύνολο της έκτασης της πόλης και ανέρχεται σε περίπου 0,8 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Στον άξονα ανατολής-δύσης η μέγιστη απόσταση είναι 1,4 χιλιόμετρα, βορρά-νότου 1,2 χιλιόμετρα, ενώ αν υπολογίσουμε την μέγιστη δυνατή απόσταση που διαμορφώνεται στα μνημεία, η απόσταση είναι περίπου στα 2 χιλιόμετρα.

¹⁰ Ο υπολογισμός έγινε μέσω χρήσης πολυγώνων από το Google Earth.

¹¹ Ο υπολογισμός έγινε μέσω χρήσης εργαλείων μέτρησης αποστάσεων από το Google Earth.

Η πόλη σήμερα διαθέτει περίπου 14 συνοικίες, αλλά αυτές που μας ενδιαφέρουν λόγω των τοποσήμων είναι πέντε (5) και πρόκειται για τις παλαιότερες συνοικίες ιστορικά¹². Από αυτές, η μία έχει έντονες κλίσεις λόγω της μορφολογίας του εδάφους (χερσόνησος Παναγίας), ενώ οι άλλες έχουν ομαλές ή πολύ ελαφρές κλίσεις, με εξαίρεση την συνοικία του Τίμιου Σταυρού, η οποία έχει έντονη κλίση και μας απασχολεί μόνο σε ένα τμήμα της, μήκους περίπου 100μ.

Τα μνημεία που έχουν συμπεριληφθεί στην εργασία εντοπίζονται στην συντριπτική τους πλειοψηφία σε περιοχές επίπεδες ή εύκολα προσβάσιμες, οι οποίες βρίσκονται στο κέντρο της πόλης, ή σε σημεία πολύ κοντά σε αυτό.

Χάρτης 3: Διασπορά μνημείων

Πεζή, η πρόσβαση είναι εφικτή σε όλα τα σημεία. Οδικώς, υπάρχει πρόσβαση η οποία μπορεί να φέρει τον επισκέπτη κοντά στα περισσότερα από αυτά, εφόσον επιλέξει να χρησιμοποιήσει έναν από τους χώρους στάθμευσης που υπάρχουν στην πόλη.

¹² Βλ. κεφ.1.1

Χάρτης 4: Θέσεις στάθμευσης οχημάτων

Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα χρήσης των αστικών συγκοινωνιών σε όλες τις περιοχές.

Χάρτης 5: Στάσεις αστικής συγκοινωνίας

Υπάρχει η δυνατότητα χρήσης μισθωμένων οχημάτων (ταξί), προκειμένου να διευκολυνθεί η μετακίνηση εντός της πόλης, τόσο για την πρόσβαση στα μνημεία, όσο και για την επιστροφή στους χώρους διαμονής των επισκεπτών.

Χάρτης 6: Πιάτσες TAXI

Τέλος, όπως φαίνεται και στις ανωτέρω φωτογραφίες, το σύνολο των τοποσήμων που έχουν επιλεγεί βρίσκονται πλησίον του λιμένα της πόλης, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό, μιας και τα τελευταία χρόνια, έχει αυξηθεί ο αριθμός των επισκεπτών από την κρουαζιέρα για ένα διάστημα περίπου έξι μηνών (Μάιος- Οκτώβριος).

Αν εξετάσουμε το οδικό δίκτυο της πόλης που θα εξυπηρετήσει την κίνηση του επισκέπτη, διαπιστώνουμε ότι στο παραλιακό τμήμα της πόλης εντοπίζονται οι δύο κεντρικές οδοί που λειτουργούν ως διαμήκεις άξονες ανατολής-δύσης της πόλης. Σε αυτούς, έχουμε σχετικά ταχεία κίνηση οχημάτων, αλλά υπάρχει περιορισμός στα σημεία στάθμευσης (χρώματος μπλε). Χαρακτηριστικό αυτών είναι η ύπαρξη άνετων πεζοδρομίων, στα πεζοδρόμια υπάρχουν ράμπες για την κίνηση αναπηρικών αμαξιδίων και ανάγλυφη διαγράμμιση για άτομα με πρόβλημα όρασης.

Το λοιπό δίκτυο της πόλης χαρακτηρίζεται από πεζοδρόμια μικρότερου πλάτους, στις οδούς γίνεται στάθμευση οχημάτων από όλους (εκτός από κάποια σημεία στα οποία προβλέπεται ελεγχόμενη στάθμευση από τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής) και υπάρχουν ράμπες για την πρόσβαση αναπηρικών αμαξιδίων και ανάγλυφη διαγράμμιση για άτομα με πρόβλημα όρασης σε μικρότερο βαθμό.

Χάρτης 7: Κεντρικοί οδικοί άξονες

Η παλαιότερη συνοικία της πόλης είναι προσβάσιμη με όχημα, αλλά η παραμονή του οχήματος δεν είναι δυνατή, μιας και λόγω της μορφολογίας της περιοχής, αλλά και της πυκνότητας κατοίκησης, πλέον στο σύνολο της προβλέπεται η στάθμευση μόνο των μονίμων κατοίκων. Ως εναλλακτική για την πρόσβαση στην περιοχή, πέρα από την πεζή μετάβαση, υπάρχει η δυνατότητα χρήσης τρένου, το οποίο εκτελεί δρομολόγιο περιμετρικά της χερσονήσου, για την εξυπηρέτηση τόσο των μονίμων κατοίκων, όσο και των επισκεπτών με την χρήση εισιτηρίου αστικής συγκοινωνίας.

Χάρτης 8: Διαδρομή κάλυψης παλιάς πόλης

Οι χώροι πρασίνου στην πόλη δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι εκτεταμένοι. Υπάρχουν μόνο κάποια σημεία τα οποία συναντώνται μεμονωμένα, χωρίς να υπάρχει ένα ενιαίο σύνολο. Τους εντοπίζουμε περισσότερο σε κάποιες πλατείες, με κύριο σημείο την πλατεία ακριβώς μπροστά από το Δημαρχείο της πόλης, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις, έχουμε μικρές νησίδες.

Χάρτης 9: Χώροι πρασίνου

Σε συνδυασμό με τους χώρους πρασίνου, μέσα στο κέντρο της πόλης, υπάρχουν πλατείες, οι οποίες πέρα από χώροι συγκέντρωσης, περιβάλλονται από εμπορικά καταστήματα και χώρους εστίασης (φαγητό, καφέ).

Χάρτης 10: Πλατείες

Έχοντας παρουσιάσει λοιπόν όλα τα δεδομένα, μπορούμε να δώσουμε μια ενοποιημένη εικόνα της πόλης, στην οποία δίνονται όλα τα στοιχεία συνολικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Οθωμανικά- Αιγυπτιακά μνημεία

2.1.1 Ιμαρέτ

Εικόνα 2: Το Ιμαρέτ (φώτο από www.efakav.gr)

Πρόκειται για μεγάλο συγκρότημα (külliye¹³), στην δυτική πλευρά της χερσονήσου της Παναγίας. Το συγκρότημα αποτελεί έργο του Μωχάμετ Άλι (Μεχμέτ Αλή, 1749-1869), Βαλή της Αιγύπτου και θεμελιωτή της Αιγυπτιακής δυναστείας, ο οποίος

ο

προσέφερε ως ευεργέτημα προς την γενέθλια πόλη του, στην οποία και έζησε μέχρι τα τριάντα του έτη. Η συνολική του έκταση φτάνει τα 4.200 τ.μ. Το μεγαλύτερο μέρος του κατασκευάστηκε ανάμεσα στα 1817 και 1821, αλλά την τελική του μορφή την έλαβε στα μέσα του 19^{ου} αι.

Στην τελική του μορφή αποτελείται από δύο μεντρεσέδες (ιεροδιδασκαλεία), δύο dershane-mescid (μεγάλες θολωτές αίθουσες διδασκαλίας), ένα μεκτέμπ (σχολείο αρρένων για την βασική εκπαίδευση), ένα ιμαρέτ (πτωχοκομείο) και τα γραφεία της διεύθυνσης. Η λειτουργία του ουσιαστικά τερματίστηκε στα 1924, χωρίς όμως να αλλάξει το ιδιοκτησιακό του καθεστώς (Λυκουρίνος 2005, 96-98).

Αποτελεί ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού κράτους ως βακουφική περιουσία και μέχρι την δεκαετία του 1980 φιλοξενούσε κατάστημα εστίασης στον κεντρικό του χώρο. Την δεκαετία του 1990 ξεκίνησε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα αναστήλωσης υπό την εποπτεία της 12^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, το οποίο επανέφερε το μνημείο σε εξαιρετική κατάσταση. Σήμερα, οι περισσότεροι χώροι του έχουν αποκατασταθεί και λειτουργεί ως πολυτελές ξενοδοχείο, μετά την ενοίκιαση του σε ιδιώτη από το Αιγυπτιακό κράτος¹⁴.

¹³ Για τα külliye, γίνεται αναφορά στην υποσημείωση 1 (Στεφανίδου-Φωτιάδου 1985-1986, 203). Το πόνημα αναλύει αρχιτεκτονικά πλήρως το κτήριο, δίνοντας πλήρεις αποτυπώσεις.

¹⁴ <https://moha.center/our-heritage/mohammed-alis-imaret>

2.1.2 Οικία Μεχμέτ Αλή

Εικόνα 3: Οικία Μεχμέτ Αλή (φώτο από www.moha.center)

Πρόκειται για την φερόμενη ως κατοικία του Μεχμέτ Αλή, Βαλή της Αιγύπτου. Το κτήριο (όπως και το Ιμαρέτ) αποτελεί ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού κράτους, ως βακουφική περιουσία. Η έκτασή του φτάνει τα 330 τ.μ. Η κατασκευή του τοποθετείται στα 1780-1790, θεωρούμενο ως ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά δείγματα της οθωμανικής αρχιτεκτονικής του 18^{ου} αι. στην Ελλάδα.

Είναι διώροφο κτήριο, αποτελούμενο από δύο τμήματα που ενώνονται και επικοινωνούν στον πρώτο όροφο. Ο ένας είναι το χαρεμλίκ (οι ιδιωτικοί χώροι της οικογενείας, τα δωμάτια των γυναικών και άλλοι βοηθητικοί χώροι) και ο άλλος το σελαμλίκ (ανδρώνας). Ως κτήριο θεωρείται εσωστρεφές, καθώς δίνεται σημασία στην ιδιωτικότητα των χώρων, ιδιαίτερος του χαρεμλίκ. Από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία του είναι το γεγονός ότι σε κάθε δωμάτιο υπάρχει τζάκι, ενώ δείγμα πλούτου θεωρείται η ύπαρξη τζαμιών σε όλα τα παράθυρα, κάτι που δεν ήταν συνηθισμένο την περίοδο εκείνη¹⁵.

Μέσα σε αυτό βρίσκεται και η σαρκοφάγος της Ζεϊνέμπ, κόρης του Χουσεϊν Αγά του Καβαλιώτη. Η αρχική θέση της ήταν σε μαουσολείο στην κεντρική πλατεία της πόλης από το 1794, το οποίο κατεδαφίστηκε στα 1967. Λανθασμένα εθεωρείτο ότι ήταν ο τάφος της μητέρας του Μεχμέτ Αλή (Λυκουρίνος 2005, 113).

Η οικία αποτελεί επίσης ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού κράτους και σήμερα λειτουργεί ως μουσείο. Παράλληλα, σε αυτό έχει την έδρα του το Ερευνητικό Κέντρο ΜΟΗΑ, το οποίο έχει ως σκοπό τον διαπολιτισμικό διάλογο ανάμεσα στην Ελλάδα, τις χώρες της Μεσογείου και τον ισλαμικό κόσμο¹⁶.

¹⁵ <https://web.archive.org/web/20220521084650/https://www.moha.center/el/portfolio/mohammed-alis-house-gr>

¹⁶ <https://web.archive.org/web/20220521090559/https://www.moha.center/el/gr>

2.1.3 Παλιά Δικαστήρια (Οθωμανικό Διοικητήριο)

Εικόνα 4: Η πρόσοψη του Διοικητηρίου με το πρόπυλο και η είσοδος του Δημαρχείου. Αρχείο ΙΛΑΚ (Αγγελούδη-Ζαρκάδα 2023, 92)

το οποίο συνδεόταν με πρόπυλο, οδηγώντας σε διάδρομο πλάτους 4,50μ. στον οποίον είχαν την είσοδό τους και τα δύο κτήρια. Σήμερα, τόσο το κτήριο του Δημαρχείου, όσο και το μνημειακό πρόπυλο δεν υπάρχουν, αφού κατεδαφίστηκαν στην περίοδο μετά τον πόλεμο. Επίσης, την δεκαετία του 1960, στο κτήριο πραγματοποιήθηκε μεγάλος αριθμός επεμβάσεων, ο οποίος επηρέασε και την όψη του κτηρίου. Στην πραγματικότητα, πέρα από τους λόγους συντήρησης, υπήρξε και η επιθυμία της απομάκρυνσης όλων των στοιχείων του ανατολίτικου νεοκλασικισμού. Το χαρακτηριστικό πρόπυλο καθαιρέθηκε, τα υψίκορμα παράθυρα κόντυναν και αφαιρέθηκαν τα τόξα, άλλαξε η μορφή των εισόδων, στο μπαλκόνι μειώθηκε τόσο το μέγεθός του, όσο και ο αριθμός των ανοιγμάτων από τρία σε δύο, μιας και καταργήθηκε η μπαλκονόπορτα και τέλος αφαιρέθηκαν οι σφαίρες (Αγγελούδη-Ζαρκάδα 2023, 103). Οι εργασίες αυτές ολοκληρώθηκαν στα 1963.

Το κτήριο φιλοξένησε τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης μέχρι και την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αι. Μετά την κατασκευή του νέου Δικαστικού Μεγάρου στην δυτική πλευρά της πόλης, έμεινε χωρίς χρήση με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια να διαπιστώνονται αρκετές φθορές τόσο στον φλοιό, όσο και στο εσωτερικό του. Σήμερα υπάρχουν διάφορες συζητήσεις για το μέλλον του, χωρίς όμως να υπάρχει κάποια τελική απόφαση.

Το κτίσμα χρονολογείται στα 1896, η ανέγερσή του πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Χιώτη Καϊμακάμη Α΄ Τάξεως Εμίν Πασά, με εθελοντικές προσφορές των πλουσίων Καβαλιωτών της εποχής και κατασκευάστηκε από τον Γιάννη Κορδά, Δυτικομακεδόνα εμπειροτέχνη από το Επταχώρι Πενταλόφου (Αγγελούδη-Ζαρκάδα 2023, 87)¹⁷.

Στην αρχική του μορφή ήταν συγκρότημα κτηρίων. Στα βόρεια του υφιστάμενου υπήρχε το δημαρχείο, με

¹⁷ Αλιεύθηκε από www.academia.edu στις 22/4/2024.

2.2 Μνημεία εμπορικού χαρακτήρα

2.2.1 Δημοτική Καπναποθήκη

Εικόνα 5: Δημοτική Καπναποθήκη (φώτο από www.kavalagreece.gr)

Είναι μια από τις μεγαλύτερες και πιο εντυπωσιακές καπναποθήκες της πόλης. Κτίστηκε στα 1910 και ιδιοκτήτης ήταν ο Τούρκος καπνέμπορος Κιζί Μιμίν (Kiasim Emin). Η αρχιτεκτονική της είναι εξαιρετικό δείγμα του οθωμανικού νεοκλασικισμού. Τα χαρακτηριστικά στοιχεία είναι οι ευθείες γραμμές, τα κιονόκρανα στα στενά γείσα με τις σταγόνες και οι ψευδοκίονες. Εντυπωσιακά είναι τα τέσσερα στέμματα στο στηθαίο της στέγης, τα οποία λειτουργούν και ως παραστάδες και επιστύλια μεγάλων παραθυρόφυλλων και συνδέονται μεταξύ τους με χαμηλού ύψους στηθαία, που διακόπτονται από μικρά τύμπανα, διακοσμημένα με ρόδακες.

Το κτήριο πέρασε στην ιδιοκτησία του Δήμου Καβάλας από την Υπηρεσία Διαχείρισης Ανταλλάξιμης Περιουσίας στα 1970. Αναστηλώθηκε τόσο το εσωτερικό όσο και το κέλυφος και σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος φιλοξενίας διάφορων πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκθέσεων.

2.2.2 Κτήριο Σκινάζι

Η κατασκευή του τοποθετείται στα 1905 και αποτέλεσε την έδρα των γραφείων της μεγάλης καπνεμπορικής εταιρείας Schinasi Bros (Morris & Solomon). Στα 1922 αγοράστηκε από του καπνέμπορο Ιορδάνογλου και αργότερα στην οικογένεια Παρχαρίδη. Σήμερα στεγάζει υπηρεσία της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης (Βύζικας 2010, 115).

Εικόνα 6: Κτήριο Schinasi (φώτο από Google Earth)

Πρόκειται για δώροφο μέγαρο. Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία αποτελούν ένα μείγμα στοιχείων με ανατολίζουσα κυρίως επιρροή. Αυτό ιδιαίτερα μπορούμε να το εντοπίσουμε στα διακοσμητικά του στηθαίου και του διαζώματος της πρόσοψης. Εξαίρεση αποτελεί η τριγωνική αετωματική απόληξη- στέμμα, με την οποία διαπιστώνουμε μάλλον κάποια κεντροευρωπαϊκή- γερμανική επιρροή.

Πιθανολογείται ότι πρόκειται για έργο του διάσημου αρχιτέκτονα William Burnet Tuthill, ο οποίος είχε κατασκευάσει και τα

γραφεία της εταιρείας στην Νέα Υόρκη¹⁸.

¹⁸ www.tobacowarehouses.gr, Πλατεία Μακέδου

2.3 Μνημεία εκκλησιαστικού χαρακτήρα

2.3.1 Μονή Λαζαριστών

Εικόνα 7: Είσοδος της Μονής (φώτο από www.kavalagreece.gr)

Ο ναός, αφιερωμένος στον Απόστολο Παύλο, αποτελεί τμήμα του συγκροτήματος Wix, το οποίο βρίσκεται παραπλεύρως. Η πλήρης ονομασία του είναι Καθολική Μονή του Αγίου Παύλου ή Μονή Λαζαριστών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου της Καθολικής Εκκλησίας Καβάλας. Η κατασκευή του έγινε από το 1888 ως το 1892, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των καθολικών κατοίκων της πόλης.

Κατασκευάστηκε σε οικοπέδο ιδιοκτησίας του Βαρώνου Φρειδερίκου Charnaud, μετά από δωρεά του τελευταίου προς την Μονή. Εντός του οικοπέδου

κατασκευάστηκε σχολείο (στα 1902), το οποίο λειτούργησε ως πλήρης εκπαιδευτική μονάδα για τα παιδιά από διάφορες χώρες της Ευρώπης, των οποίων οι οικογένειες βρίσκονταν εδώ λόγω του καπνεμπορίου. Παράλληλα, λειτούργησε και ως φροντιστήριο για τους Καβαλιώτες που επιθυμούσαν να μάθουν την Γαλλική γλώσσα. Στα 1916 αποτέλεσε την έδρα του Γαλλικού Προξενείου, με πρώτο πρόξενο τον ιερωμένο Étien Jouglax. Ακόμα, έχουμε την κατασκευή της Μονής, η οποία κτίστηκε από το 1899 έως το 1900. Σήμερα η Μονή διαθέτει ξενώνες, βιβλιοθήκη και σαλόνι για τους επισκέπτες.

Το κτίσμα διαθέτει μεικτά αρχιτεκτονικά στοιχεία, ενώ δεν λείπει και η οθωμανική νεοκλασική επίδραση. Στον κήπο μπροστά από τον ναό υπάρχει άγαλμα της Παναγίας του Ροδαρίου, εντός κόγχης, ενώ εντυπωσιακό είναι το άγαλμα του Αγίου Βικεντίου του Παύλου, ο οποίος είναι και ο ιδρυτής του Μοναχικού Τάγματος.

Σήμερα, ο χώρος είναι επισκέψιμος από πλήθος επισκεπτών από άλλες χώρες, οι οποίοι έρχονται προκειμένου να ακολουθήσουν τα βήματα του Αποστόλου Παύλου, καθώς η αρχαία Νεάπολις είναι ο πρώτος ευρωπαϊκός σταθμός στην περιοδεία του. Ο ναός σήμερα εξυπηρετεί τους καθολικούς κατοίκους της περιοχής, αλλά και επισκέπτες, καθώς τελούνται Θείες Λειτουργίες δύο φορές τον μήνα.

2.3.2 Ναός Αγίου Ιωάννη (Τίμιου Προδρόμου)

Εικόνα 8: Άγιος Ιωάννης (Τίμιος Πρόδρομος)
(Λυκουρίνος 2005, 172)

Είναι ο πρώτος χρονικά χριστιανικός ναός που κατασκευάστηκε εκτός των τειχών. Κτίστηκε μετά από πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Ξάνθης Διονυσίου και ο χρόνος ανέγερσής του τοποθετείται από το 1865 έως το 1867 (Φράγκου 2019, 110). Σήμερα αποτελεί τον μητροπολιτικό ναό της πόλης. Για την κατασκευή του ζητήθηκε και η συνδρομή

της μοναστικής κοινότητας του Αγίου Όρους¹⁹.

Είναι πεντάκλιτη βασιλική με τρούλο. Στον νάρθηκα υπάρχει επιγραφή που αναγράφει «Διονυσίου Ξάνθης/ Αρχιερατεύοντος/ αναλώμασι της των/ Ελλήνων παροικίας/ ο ναός ούτος ανεγέρθη εν έτει/ ΑΩΞς (1866)». Η είσοδος στον οικόπεδο του ναού γίνεται από βόρεια και νότια, από δύο μαρμάρινα μνημειακά πρόπυλα, τα οποία αναγράφουν ως χρονολογία το 1867.

Στο εσωτερικό του υπάρχουν κιονόκρανα κορινθιακού ρυθμού, κιονίσκοι και γύψινες διακοσμήσεις στην καμάρα της οροφής, καθώς και σε άλλα σημεία. Το τέμπλο είναι απλό στην κατασκευή. Όλα τα παραπάνω παραπέμπουν σε νεοκλασική επίδραση. Η τοιχογράφηση του ναού είναι όλη του 19^{ου} αι., πλήν μίας, αυτή του Αγίου Ιωάννη, ο οποίος βρίσκεται δεξιά του Δεσπότη Χριστού, η οποία χρονολογείται στα 1921²⁰.

Πέριξ του ναού, υπήρχε σύνολο οικιών οι οποίες παρέμειναν σε χρήση μέχρι και τα μέσα του 20^{ου} αι. Η αρχική πρόβλεψη ήταν μέσα στο οικόπεδο του ναού να κτιστεί και η μητροπολιτική κατοικία, αλλά αυτό δεν ολοκληρώθηκε.

¹⁹ <https://lykourinos-kavala.blogspot.com/2017/02/1866.html>

²⁰ www.im-philippon.gr

2.3.3. Ναός Αγίου Παύλου²¹

Εικόνα 9: Άγιος Παύλος (φώτο από www.im-philippon.gr)

την Τήνο και η κατασκευή του ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Ξάνθης και Περιθεωρίου Ιωακείμ Σγουρού (η Καβάλα τότε υπαγόταν στην μητρόπολη αυτή). Ο ναός κτίστηκε με προσφορές των κατοίκων και των άλλων τριών Ιερών Ναών που υπήρχαν στην πόλη (Κοίμηση της Θεοτόκου, Άγιος Ιωάννης και Άγιος Αθανάσιος).

Ο τύπος του είναι σταυροειδής εγγεγραμμένη τρουλαία βασιλική με κωδωνοστάσια και προσκτίσματα (Θεοδωρίδου και Αγγελούδη 2004, 794). Ο αρχιτέκτων επηρεάστηκε από τον βυζαντινό τύπο εκκλησίας, ο οποίος επικρατούσε στην Κωνσταντινούπολη. Θεωρείται ότι πρότυπο του υπήρξε η Αγία Ειρήνη στην Κωνσταντινούπολη. Τα μαρμάρινα τμήματά του κατασκευάστηκαν στην Κωνσταντινούπολη και μεταφέρθηκαν στην Καβάλα. Το σημερινό ξύλινο τέμπλο είναι έργο ντόπιων μαστόρων των αρχών του 1960, ενώ η αγιογράφηση έγινε από Αγιορείτες μοναχούς. Η αγιογράφηση του έχει συνολικά τρεις φάσεις.

Η κατασκευή του ναού υπήρξε αποτέλεσμα της προσπάθειας των Ελλήνων της πόλης να αναδείξουν την παρουσία τους, οικοδομώντας έναν ναό, ο οποίος με την κατασκευή και το μέγεθός του θα τονίζε την παρουσία τους στην πόλη, ενώ παράλληλα υπήρξε και μια αντίδραση προς την δράση της Βουλγαρικής Εξαρχίας στην Μακεδονία, η οποία στην πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αι. προσπαθούσε με κάθε μέσο να επηρεάσει τους τοπικούς πληθυσμούς.

²¹ Για την πλήρη ιστορία προεργασίας και πραγματοποίησης της κατασκευής του ναού, έχει γίνει πλήρης ανάλυση από την Αγγελούδη-Ζαρκάδα (Αγγελούδη-Ζαρκάδα, Ο Ναός του Αποστόλου Παύλου στην Καβάλα 2021)

2.3.4. Τέμενος Ιμπραήμ Πασά (Άγιος Νικόλαος)

Εικόνα 10: Ιμπραήμ Τζαμί- Άγιος Νικόλαος (φώτο από wikimapia.org)

Πρόκειται για το μεγαλύτερο τέμενος της πόλης. Στην θέση του προϋπήρχε παλαιοχριστιανική βασιλική, της οποίας η ύπαρξη δεν έχει επιβεβαιωθεί ανασκαφικά. Κτίστηκε από τον Ιμπραήμ Πασά τον Παργαλή, κουνιάδο του Σουλτάνου Σουλεϊμάν του Νομοθέτη στα 1520-1530. Αποτελούσε τμήμα ενός külliye, δηλαδή ενός συνόλου κτισμάτων με θρησκευτικό, οικονομικό και εμπορικό χαρακτήρα και αποτελούσε το σημείο αναφοράς της οθωμανικής επέκτασης της

πόλης προς το λιμάνι.

Στην βασική του μορφή περιλαμβάνει έναν τετράγωνο χώρο προσευχής, στεγασμένο με μολυβδοσκεπή θόλο και στοά. Από τις τέσσερις γωνίες της στέγης εξέχουν μικροί οκταγωνικοί θολωτοί πυργίσκοι και η εσωτερική στήριξη γίνεται με αντηρίδες. Ο φωτισμός επιτυγχάνεται σήμερα από ανοίγματα που υπάρχουν στο τύμπανο του θόλου, καθώς και από τους πλάγιους τοίχους. Στη νότια πλευρά του, εφαπτόταν η οκταγωνική βάση από τον μιναρέ. Η μετατροπή του τεμένους σε χριστιανικό ναό, αφιερωμένο στον Άγιο Νικόλαο πραγματοποιήθηκε στα 1926-1927. Τότε κατεδαφίστηκε και αντικαταστάθηκε ο μιναρές από κωδωνοστάσιο και αφαιρέθηκε και η τοιχογράφηση (Stefanidou 2008).

Σε κοντινό σημείο προς τα νοτιοανατολικά, έχει ανεγερθεί σύγχρονο μνημείο στην θέση όπου εικάζεται σύμφωνα με την παράδοση ότι αποβιβάστηκε ο Απόστολος Παύλος κατά την άφιξή του στην πόλη. Το συγκεκριμένο σημείο αποτελεί σήμερα πόλο έλξης για τους επισκέπτες που ακολουθούν τα βήματα του Αποστόλου Παύλου.

2.3.5 Τέμενος Χαλίλ Μπέη (Παλιά Μουσική)

Εικόνα 11: Το τέμενος Χαλίλ Μπέη και ο μεντρεσές (φώτο από www.efakav.gr)

Το τέμενος έχει πάρει το όνομά του από τον κτήτορά του, Χαλίλ Μπέη. Κάτω από το τέμενος έχουν εντοπιστεί τα θεμέλια τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής, η οποία ήταν αφιερωμένη στην Αγία Παρασκευή. Οι ανασκαφικές έρευνες έδειξαν ότι ο ναός ανακαινίστηκε στην μεσοβυζαντινή περίοδο, ενώ κατά τους υστεροβυζαντινούς χρόνους στο κεντρικό κλίτος της βασιλικής διαμορφώθηκε σε παρεκκλήσι. Δίπλα στο τέμενος υπάρχει και μεντρεσές, ο οποίος διατηρείται μέχρι και σήμερα. Η κατασκευή του χρονολογείται στα 1900.

Το σχήμα του είναι τυπικό για τα οθωμανικά τεμένη, τετράπλευρο, με θόλο που στηρίζεται σε τύμπανο, πάνω στις γωνίες του οποίου υπάρχουν κυλινδρικοί πυργίσκοι με θόλο. Ο φωτισμός επιτυγχάνεται με παράθυρα στο τύμπανο και στους τοίχους. Ο μιναρές του δεν προσκολλάται στο τέμενος, αλλά η μία του πλευρά εφάπτεται με τη νότια προέκταση του στυλοβάτη του παλαιοχριστιανικού ναού. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η μετατροπή της εκκλησίας σε τέμενος χρονολογείται στον 16^ο αι.

Το παραδοσιακό του όνομα είναι «Παλιά Μουσική», καθώς σε αυτό το κτήριο στεγαζόταν την δεκαετία του 1930 η φιλαρμονική ορχήστρα του Δήμου Καβάλας. Σήμερα τόσο το τέμενος, όσο και ο μεντρεσές είναι πλήρως συντηρημένοι από την 12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Το τέμενος είναι επισκέψιμο, ενώ οι χώροι του μεντρεσέ χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς και κυρίως για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων της συνοικίας.

2.4 Οικίες

2.4.1. Παλιά Μερραχία

Εικόνα 12: Οικία Χατζή Σικίρ Αγά/Παλιά Μερραχία
(φώτο από www.eykalypsis.gr)

Revival, τάσης η οποία εμφανίστηκε στην Κωνσταντινούπολη (Αγγελούδη-Ζαρκάδα 2008, 62)²². Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του είναι το προεξέχον γείσο της στέγης, το οποίο στηρίζεται σε μικρούς κιλλίβαντες και φέρει επένδυση με στενές σανίδες και ρομβωτά σχήματα.

Στην ιστορία, το κτήριο έχει αρκετές χρήσεις. Στα 1913, αποτελεί την έδρα του Δ' Σώματος Στρατού και μετά το 1945, έδρα της 7^{ης} και αργότερα της 11^{ης} Μερραχίας Πεζικού, οι οποίες έδρευαν στην Καβάλα. Για μικρό διάστημα, κατά τη δεκαετία του 1970 χρησιμοποιήθηκαν αίθουσες του για σχολικές ανάγκες, ενώ από το 1982 και μετά τις αίθουσες διδασκαλίας και τα γραφεία της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης Καβάλας (Ν.Ε.Λ.Ε.). Από το 2016 δεν χρησιμοποιείται, καθώς χρήζει συντήρησης και κρίθηκε επικίνδυνο.

Είναι ένα από τα πλέον επιβλητικά κτήρια της πόλης. Εντάσσεται μέσα στην κατασκευή κτηρίων από τους πλούσιους Οθωμανούς μεγαλοκτηματίες στην πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αι.. Ανήκε στον Χατζή Σικίρ Αγά, είναι το μεγαλύτερο και το πιο ενδιαφέρον οθωμανικό σπίτι της πόλης. Είναι τριώροφο, με τετραώροφο το κεντρικό τμήμα του. Η αρχιτεκτονική του είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα της Ottoman

²² Αλιεύθηκε από www.academia.edu στις 23/4/2024.

2.4.2. Δημαρχείο Καβάλας (οικία Έρτζοχ)

Εικόνα 13: Δημαρχείο Καβάλας (φώτο από www.kavala.gov.gr)

κάποιες χαρακτηριστικές διακοσμητικές παραστάσεις-οικόσημο, προφανώς της οικογενείας του ιδιοκτήτη. Πέρα από την εξωτερική διαμόρφωση, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει και η εσωτερική του διάρθρωση, η οποία περιλαμβάνει περίτεχνες σκάλες και μεγάλους χώρους, οι οποίοι χρησιμοποιούνταν από τους ιδιοκτήτες για κοσμικές εκδηλώσεις. Στον αύλειο χώρο του υπάρχει φύτευση σε βαθμίδες.

Το κτήριο στα 1921 πωλήθηκε από τον Μωρίς Έρτζοχ στην «Ανώνυμο Εταιρεία Καπνών Ανατολής και Πέραν Θαλάσσης», της οποίας πληρεξούσιος ήταν ο Αρμάνδος Κούφλερ. Στα 1937 βγήκε σε πλειστηριασμό, λόγω χρεών και αγοράστηκε από τον Δήμο Καβάλας, επί δημαρχίας Αθανασίου Μπαλάνου. (Ζιώγας 1982, 46)

Σήμερα αποτελεί το κεντρικό Δημαρχιακό Μέγαρο της πόλης και στον αύλειο χώρο του προς νότο, φιλοξενούνται ομιλίες και μουσικές εκδηλώσεις σε περιορισμένο κοινό.

2.4.3. Δημαρχείο Β (οικία Βιξ)

Εικόνα 14: Δημαρχείο Β (οικία Βιξ) (φώτο από www.kavalagreece.gr)

Πρόκειται για όμορο κτήριο με το Δημαρχείο της πόλης. Ανήκε στον Γερμανό βαρόνο Αδόλφο δε Ζολνάι Βιξ. Στα 1925 αγοράστηκε από αμερικάνικη καπνεμπορική εταιρεία και έπειτα από την Glen Tobacco Company. Σε μεταγενέστερα έτη πέρασε στα χέρια του καπνεμπόρου Νικολάου Πετρίδη. Σήμερα, είναι ιδιοκτησία του Δήμου Καβάλας και φιλοξενεί δημοτικές υπηρεσίες.

Και αυτό έχει έντονα στοιχεία κεντροευρωπαϊκά, κάποια από τα οποία συναντάμε και στο γειτονικό του κτήριο, του Δημαρχείου. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι η βαθμιδωτή οξυκόρυφη πρόσοψη της στέγης, το γωνιώδες μπαλκόνι του 2^{ου}

ορόφου, καθώς και το έρκερ στην ανατολική πλευρά της πρόσοψης. Στον αύλειο χώρο του υπάρχει φύτευση σε διάφορα επίπεδα, όπως και στο Δημαρχείο.

2.4.4 Μέγαρο Τόκου

Εικόνα 15: Μέγαρο Τόκου (φώτο από www.efakav.gr)

Ένα από τα καλύτερα σωζόμενα κτήρια της πόλης. Κτίστηκε στα 1879 από τον καπνέμπορο Δημήτριο Τόκο, κάτι που σημαίνεται και από την επιγραφή με τα αρχικά του ονόματός του και την χρονολογία, πάνω από το υπέρθυρο. Αργότερα, το κτήριο πέρασε στην Φιλόπτωχο Αδελφότητα και αργότερα στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου. Μετά από αναστήλωση, που ανέλαβε η 12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, σήμερα είναι πλήρως

λειτουργικό και σε αυτό στεγάζεται η Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας.

Η ιστορία του κτηρίου είναι πλούσια καθώς στις αρχές του 20^{ου} αι. υπήρξε το Δημαρχείο της πόλης, αποτέλεσε έδρα του Ιταλικού προξενείου και συνδέεται με μια ιδιαίτερα έντονη περίοδο της πόλης, κυρίως σε σχέση με τους καπνεργάτες και τους αγώνες τους.

Είναι τριώροφο κτίσμα, έχει τον ισόγειο χώρο, ο οποίος χρησιμοποιείται ως αποθήκη, υπάρχει μεσοπάτωμα, το οποίο είναι ενιαίος χώρος και ο ανώτερος όροφος είναι ψηλοτάβανος και έχει αξονική διαμόρφωση με προθάλαμο, κεντρική σάλα και ανάπτυξη δωματίων ένθεν και ενθεν αυτής.

Τα νεοκλασικά γνωρίσματα της περιόδου τα εντοπίζουμε στο γείσωμα της στέγης και τους μαρμαρίνους κιλλίβαντες της βεράντας. Το καμπύλο αέτωμα- τύμπανο της στέγης είναι ενδιαφέρον και θυμίζει όμοια σε άλλα κτήρια, όπως της Δημοτικής Καπναποθήκης. Ως διακοσμητικά στοιχεία έχουμε κυρίως φυτικά κοσμήματα και έλικες. (Ζιώγας 1982, 36-38).

2.4.5 Οικία Κραντονέλη

Πρόκειται για μια από τις παλαιότερες οικίες της πόλης, η οποία κατασκευάστηκε ακριβώς μετά την έξοδο των κατοίκων εκτός. Χρονολογικά κατασκευάστηκε ταυτόχρονα με το προς ανατολάς όμορο κτήριο που σήμερα στεγάζει το Δημοτικό Ωδείο.

Ήταν ιδιοκτησία των αδελφών Γρηγοριάδη. Αντίθετα με το διπλανό του κτήριο, παρέμεινε σε ιδιώτη και σήμερα δεν έχει αξιοποιηθεί καθόλου και έχει υποστεί πολλές φθορές.

Εικόνα 16: Οικία Κραντονέλη (φωτο από www.ktypos.gr)

Αποτελεί μοναδικό δείγμα αρχιτεκτονικής του γαλλικού ροκοκό στην Καβάλα. Το σύνολο των εξωτερικών επιφανειών καλύπτεται από διακοσμητικά στοιχεία, με έντονη την προσπάθεια για γλυπτική και διακοσμητική επίδειξη. Στη βόρεια πλευρά του όπου είναι και η κύρια είσοδος του, υπάρχει στέμμα με έντονη φυτική διακόσμηση, στο κέντρο του οποίου, μέσα σε κόγχη, στεγάζεται άγαλμα κόρης στον τύπο της Αρτέμιδος σε κυνήγι.

2.4.6 Δημοτικό Ωδείο

Εικόνα 17: Δημοτικό Ωδείο (φώτο από www.kavalagreece.gr)

Πρόκειται για το κτίσμα της πόλης με τα πλέον χαρακτηριστικά νεοκλασικά γνωρίσματα. Είναι από τα πρώτα σπίτια που κατασκευάστηκαν εκτός των τειχών. Μαζί με το διπλανό του (οικία Κραντονέλη) ανήκαν στους αδελφούς Ν. και Ε. Γρηγοριάδη, παιδιά του Γρηγορίου Γρηγοριάδη, ο οποίος ήταν ένας από τους πρώτους καπνέμπορους της πόλης.

Διαθέτει δύο μεγάλα αετώματα στην βόρεια και τη νότια πλευρά. Έντονα διακοσμητικά είναι τα διαζώματα, οι

ψευδοκίονες και τα πλαίσια των παραθύρων, τα οποία διακοσμούνται με ρομβοειδή γεωμετρικά σχήματα κάτω απ' αυτά. Η κύρια είσοδος είναι στα βόρεια, όπου υπάρχει μεγάλη μαρμάρινη σκάλα. Στο πέρασμα του χρόνου έγιναν κάποιες προσθήκες, οι οποίες είναι ιδιαίτερα ορατές από τη νότια πλευρά, οι οποίες δεν εναρμονίστηκαν με το αρχικό κτίσμα. Η νότια πλευρά του κτηρίου σήμερα δεν είναι ορατή, επειδή έχει κτιστεί μεγάλη πολυκατοικία, η οποία και την κρύβει.

Στο αέτωμα εικονίζεται διονυσιακό θέμα, με σύνολο γυναικείων μορφών, οι οποίες κρατούν αλυσίδα από λουλούδια, χαρίζοντας έναν γιορταστικό χαρακτήρα στην παράσταση.

2.4.7 Οικία Φέσσα

Εικόνα 18: Οικία Φέσσα (φώτο από Google Earth)

Μια από τις πλέον ιδιαίτερες αρχιτεκτονικά ιδιωτικές κατοικίες της πόλης και το πλέον χαρακτηριστικό δείγμα εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής στην πόλη. Κτίστηκε στα 1904 από τον Στέργιο Φέσσα από αυστριακό αρχιτέκτονα.

Εξωτερικά, εντοπίζουμε έντονες νεοκλασικές γραμμές και πάρα πολλά διακοσμητικά στοιχεία, όπως κίονες, ψευδοκίονες, επιστύλια, μικρά αετώματα, σταγόνες κ.α. Μεγάλη εντύπωση προξενούν οι υψηλές κόγχες, μέσα στις οποίες υπάρχουν αγάλματα (Ηώς και Εσπέρα). Το εσωτερικό του κτίσματος έχει επίσης ανάλογη επιμελημένη κατασκευή με βαριές ξύλινες πόρτες, πατώματα ψαροκόκκαλο βιεννέζικης τέχνης, χρωματιστά τζάμια, ενώ το ταβάνι διαθέτει ζωγραφικό διάκοσμο.

Σήμερα αποτελεί ιδιοκτησία των κληρονόμων του Στέργιου Φέσσα (Ζιώγας 1982, 50-52).

2.4.8 5ο Γυμνάσιο

Εικόνα 19: 5ο Γυμνάσιο (φώτο από www.5gym.kaval.kav.sch.gr)

Η κατασκευή του τοποθετείται στην πενταετία μετά το 1902 και πριν το 1909²³. Ιδιοκτήτης εμφανίζεται κάποιος Τούρκος ονόματι Πασατζίκ. Μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών στα 1922, χρησιμοποιήθηκε ως εκπαιδευτικό ίδρυμα (αρχικά φιλοξενήθηκε η Εμπορική Σχολή και μέχρι και σήμερα το 5^ο Γυμνάσιο). Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου και τη Βουλγαρική κατοχή, σε αυτό είχε εγκατασταθεί η Οχράνα, με μελανές μνήμες για τους κατοίκους της

πόλης.

Τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του είναι ιδιότυπα και ανατολίζοντα. Υπάρχουν αφηρημένα γεωμετρικά σχήματα με παράλληλες γραμμώσεις, αφηρημένες ανθεμωτές παραστάσεις, ενώ δεν λείπουν και κάποια στοιχεία που παραπέμπουν στην οθωμανική νεοκλασική αρχιτεκτονική, αλλά και στις τυπικές οθωμανικές κατοικίες που υπήρχαν στον παραδοσιακό οικισμό της Παναγίας.

²³ Σε φωτογραφία του 1902 το κτήριο δεν υπάρχει, ενώ εμφανίζεται σε ανάλογη με έτος λήψης το 1909 (Ζιώγας 1982, 66).

2.5 Άλλα μνημεία

Στην κατηγορία αυτή θα συμπεριλάβουμε κάποια μνημεία, τα οποία έχουν κεντρικό χαρακτήρα στην πόλη. Δεν πρόκειται απαραίτητα για οικοδομήματα, αλλά η σημασία τους και η επίδραση στον χώρο είναι σημαντική, αποτελώντας σημεία αναφοράς, τόσο για τον επισκέπτη, όσο και για τον ντόπιο πληθυσμό.

2.5.1 Υδραγωγείο (Καμάρες)

Εικόνα 20: Το μεσαιωνικό υδραγωγείο (φώτο από www.efakav.gr)

Πρόκειται για το βασικό τοπόσημο της πόλης. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για το τελευταίο τμήμα ενός τεράστιου για την εποχή έργου ύδρευσης, το οποίο ξεκινά από την θέση «Μάνα Νερού» στην περιοχή της Παλιάς Καβάλας, η οποία απέχει από την πόλη περίπου έξι χιλιόμετρα και μέσα από έναν σύστημα υπόγειου αγωγού, γεφυρών και υδατοδεξαμενών, έφερνε το νερό στην πόλη. Παρέμεινε σε χρήση μέχρι και τα μέσα του 20^{ου} αι.

Ενώ αρχικά θεωρήθηκε ότι είναι έργο της οθωμανικής περιόδου, οι μελετητές υποστηρίζουν ότι υπήρχε παλαιότερη φάση, η οποία ανάγεται στους βυζαντινούς χρόνους και συγκεκριμένα στον 10^ο- 12^ο αι. Εντούτοις, με δεδομένο ότι στην βυζαντινή περίοδο δεν κατασκευάζονται υδραγωγεία, αλλά διορθώνονται παλαιότερα ρωμαϊκά, υπάρχει πλέον η άποψη ότι η κατασκευή του πρέπει να αναχθεί στην περίοδο αυτή (Τσουρής 1998, 415-416). Η ριζική επισκευή του έγινε στα 1520-1530 από τον Ιμπραήμ Πασά και αυτή είναι η εικόνα που σώζεται μέχρι και σήμερα.

Στο εντός της πόλης τμήμα, το μέγιστο ύψος φτάνει τα 25μ.. Η στήριξη γίνεται με δεκαοκτώ μεσόβαθρα και υπάρχει διπλή –και σε κάποια σημεία τριπλή– σειρά επάλληλων τόξων. Στη νότια πλευρά του φτάνει περίπου στο ύψος των τειχών της πόλης, ενώ στην βόρεια πλευρά του σβήνει στο κτήριο του 1^{ου} Γυμνασίου (Αρρένων) Καβάλας.

Σήμερα σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση, η οποία οφείλεται στην αναστήλωση που πραγματοποιήθηκε από την 12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων²⁴.

2.5.2 Ανδριάντας του Μεχμέτ Αλή

Τον ανδριάντα φιλοτέχνησε ο γλύπτης Κωνσταντίνος Δημητριάδης στο Παρίσι και πρόκειται για δωρεά των Ελλήνων της Αιγύπτου στην πόλη της Καβάλας, προς τιμήν του Βασιλιά

²⁴ Για το έργο της αναστήλωσης της 12^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων βλ. την έκδοση του ΥΠΠΟ (Λυχούνας 2008)

Εικόνα 21: Ανδριάντας του Μεχμέτ Αλί (φώτο από kavalagreece.gr)

της Αιγύπτου Φουάτ Α΄. Η τοποθέτησή του έγινε στα 1934, ενώ τα αποκαλυπτήρια του έγιναν στα 1949, παρουσία του πρίγκιπα Αμπ Ιμπραχίμ της Αιγύπτου.

Ο Μεχμέτ Αλή εμφανίζεται έφιππος, στρέφοντας την κεφαλή προς τα αριστερά και τοποθετώντας το ξίφος στην θήκη καθώς, κατά την παράδοση, επιστρέφει για να ξεκουραστεί. Το άλογο βρίσκεται σε τριποδισμό, σκύβοντας τον λαιμό του προς τα κάτω. Ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στα διακοσμητικά στοιχεία της ιπποσκευής, η οποία αποδίδεται με λεπτομέρειες.

Ο ανδριάντας έχει τοποθετηθεί στην πλατεία της Παναγίας, η οποία βρίσκεται νοτιώς της φερόμενης ως οικίας του εικονιζόμενου. Για την απαλλοτρίωση των οικοπέδων, προκειμένου να δημιουργηθεί η πλατεία, έγιναν ενέργειες από την Αιγυπτιακή κυβέρνηση.

2.5.3 Μεγάλη Λέσχη

Εικόνα 22: Η Μεγάλη Λέσχη

Το κτήριο της Μεγάλης Λέσχης κατασκευάστηκε σε οικοπέδο που παραχωρήθηκε από το ΠαρθENAγωγείο Καβάλας στην Φιλόπρωχο Αδελφότητα Κυριών Καβάλας, για να ανεγερθεί η Λέσχη της Ελληνικής Κοινότητας Καβάλας. Θεωρείται ότι έχει ολοκληρωθεί στα 1910. Το συγκεκριμένο κτήριο αποτέλεσε και την πρώτη προσπάθεια επίδειξης δύναμης από την ακμάζουσα την περίοδο εκείνη Ελληνική κοινότητα.

Πρόκειται για ένα εκλεκτικιστικό κτίσμα, το οποίο συνδυάζει πολλά διαφορετικά χαρακτηριστικά με αρμονικό τρόπο. Στην όψη του βλέπουμε ψευδοκίονες με κιονόκρανα, διαζώματα με στενά γείσα, η είσοδος είναι αψιδωτή με σχηματοποιημένο κλειδί στην κορυφή. Υπάρχει κεντρικό μπαλκόνι μεγαλύτερου πλάτους και ένθεν και ένθεν αναπτύσσονται άλλα τρία, τα ανοίγματα των οποίων είναι αψιδωτά. Τα ψηλά παράθυρα που υπάρχουν στα άκρα της πρόσοψης του κτηρίου είναι παραλληλόγραμμα. Στο ισόγειο υπήρχαν χώροι οι οποίοι είχαν χρησιμοποιηθεί για εμπορική χρήση.

Στο εσωτερικό, υπάρχει ενιαίος χώρος ο οποίος χρησιμοποιούνταν για τις συνεσιάζσεις των μελών, όπως και για κοσμικά γεγονότα. Η οροφή ήταν τοιχογραφημένη με φυτικά κοσμήματα, όπως και ο χώρος από την είσοδο προς αυτήν.

Σύμφωνα με κάποιους ερευνητές, θεωρείται ότι το κτήριο έχει δεχθεί επιδράσεις στην αρχιτεκτονική του από το αυστριακό μπαρόκ και έχει κοινά στοιχεία με τμήμα της Musikverein της Βιέννης.

Το κτήριο αποκαταστάθηκε με επίβλεψη της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων ΑΜΘ και σήμερα ανήκει στον Δήμο Καβάλας, ο οποίος φιλοξενεί σε αυτό διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Πρόταση πολιτιστικών διαδρομών

Η μελέτη του αστικού χώρου της Καβάλας στο επίπεδο των κτηρίων που εντάσσονται στο πολιτιστικό απόθεμα της πόλης, η μορφολογία του εδάφους, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που εντοπίζουμε σε κάθε συνοικία, έχουν οδηγήσει στην παραγωγή των προτάσεων, οι οποίες και θα αναλυθούν στο επόμενο τμήμα.

Η ιστορία της πόλης είναι πλούσια, αλλά σε αρχαιολογικό επίπεδο, τα σωζόμενα στοιχεία δεν είναι τόσα ώστε να υποστηρίξουν μια προσέγγιση του αρχαιολογικού παρελθόντος με επισκέψεις in situ. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν κάποιες αρχαιολογικές θέσεις εντός της πόλης, αλλά το γεγονός ότι τα οικοδομικά λείψανα είναι ελάχιστα, σε κακή κατάσταση από πλευράς συντήρησης ή καλύπτονται από υφιστάμενες οικοδομές, λόγω των αποφάσεων των δεκαετιών από το 1950 και μετά, δεν προσφέρονται για κάτι τέτοιο. Στην περίπτωση που θα θέλαμε να επικεντρώσουμε σε αυτά, οι πληροφορίες για τον επισκέπτη θα περιοριζόντουσαν μόνο στην μεσαιωνική ακρόπολη της πόλης (όπου τα αρχαία τμήματα είναι ορατά σε πολύ περιορισμένο τμήμα) και στο Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου εκτίθενται ευρήματα, τόσο από την πόλη, όσο και από τις λυιές αρχαιολογικές θέσεις της Π.Ε. Καβάλας, αλλά και από άλλες περιοχές²⁵.

Τα μνημεία και κτήρια της Οθωμανικής περιόδου αποτελούν από μόνα τους ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της πόλης, μιας και οι διαφορετικές χρήσεις τους δίνουν μια αρκετά σφαιρική εικόνα της ιστορίας και παράλληλα φωτίζουν και την ιδιαίτερη σχέση της με την Αίγυπτο, κάτι που συναντάται σπάνια στον Ελλαδικό χώρο και ως εκ τούτου αποτελεί στοιχείο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Η εξέλιξη της θρησκευτικής εικόνας της πόλης μέσα από τα μνημεία της είναι ενδιαφέρουσα, διότι στην περίοδο που μας απασχολεί βλέπουμε μέσα από αυτά την πορεία των δύο κοινοτήτων, οι οποίες με ελάχιστες εξαιρέσεις προχωρούν παράλληλα, μέσα σε ένα περιβάλλον κυρίως συγκρουσιακό. Η κατασκευή των θρησκευτικών μνημείων δείχνει τόσο την συνύπαρξη των δύο κοινοτήτων, αλλά παράλληλα, είναι και δείγμα της σύγκρουσης που υπήρχε ανέκαθεν (άλλοτε ξεκάθαρα και άλλοτε κεκαλυμμένη) και της προσπάθειας της χριστιανικής κοινότητας να πατήσει στέρεα στα πόδια της και να διεκδικήσει χώρο μέσα σε ένα περιβάλλον, όχι ιδιαίτερα φιλικό προς αυτήν.

Τέλος, ακριβώς στο ίδιο πλαίσιο, οι αστικές οικίες δείχνουν την προσπάθεια επίδειξης της ανερχόμενης δύναμης της περιόδου εκείνης που είναι οι καπνέμποροι. Η δημιουργία λυιόν κτηρίων που αντικατοπτρίζουν τον πλούτο και την διαφορετική φιλοσοφία, η οποία προσεγγίζει δυτικά πρότυπα, μπορεί να αντιπαρατεθεί με τα οθωμανικά στοιχεία, τα οποία δεν ήταν τόσο ανοιχτά σε αλλαγές.

Σήμερα, μολονότι έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες σήμανσης μεμονωμένων τοποσημών, προκειμένου αυτά να αναγνωρίζονται από τον επισκέπτη και να του δίνουν την απαιτούμενη πληροφορία, δεν έχουν ενταχθεί σε ένα ενιαίο σύνολο, το οποίο θα μπορούσε να προχωρήσει την

²⁵ Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας, πέρα από τις αρχαιότητες του Νομού Καβάλας, έχουμε και προερχόμενες από την περιοχή των Αβδήρων και της Αμφίπολης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κατά το παρελθόν, η τότε Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων με έδρα την Καβάλα, είχε χωρική αρμοδιότητα και τους Νομούς Σερρών και Δράμας, και για ένα διάστημα της Ξάνθης.

γνώση του σε ένα επίπεδο πιο γενικό, ώστε να αντιληφθεί καλύτερα την ιστορία της πόλης. Ο τρόπος σήμανσης βασίζεται κυρίως σε πληροφοριακές πινακίδες. Όμως, ο εντοπισμός των σημείων ενδιαφέροντος είναι πολύ δύσκολος, μιας και δεν υπάρχει ένα πληροφοριακό ή άλλο σύστημα χαρτογράφησης, το οποίο θα μπορούσε να δώσει τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να σχεδιάσει και να υλοποιήσει εντός συγκεκριμένου χρόνου και με σαφείς οδηγίες κατεύθυνσης μια περιήγηση στην πόλη.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πρόταση που γίνεται στοχεύει στο να ενοποιήσει ένα μεγάλο τμήμα των μνημείων-τοποσήμων της πόλης, να τα εντάξει σε έναν ή περισσότερους δημιουργικούς περιπάτους, συνεισφέροντας όχι μόνο στην παρουσίαση της ιστορίας της πόλης, αλλά παράλληλα μέσα από την παροχή διαδρομών, να βοηθήσει στην αναβάθμιση περιοχών της πόλης, μιας και θα αποκτήσουν άλλη σημασία, συσχετιζόμενες με μνημεία.

Η προσέγγιση των διαδρομών έγινε χρησιμοποιώντας ένα κυκλικό μοντέλο, στο οποίο δεν ορίζουμε συγκεκριμένο σημείο έναρξης της περιήγησης, αλλά το καθένα από αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αρχή. Ο λόγος είναι ότι θα πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν ότι η διαμονή των επισκεπτών της πόλης καλύπτει το σύνολό της, ιδιαίτερα λόγω της βραχυχρόνιας μίσθωσης (airBnB).

Συνολικά προτείνονται τρεις διαδρομές.

Χάρτης 11: Προτεινόμενες διαδρομές

Το προτεινόμενο σχέδιο επικεντρώνεται στα κάτωθι:

- Προβολή της ιστορίας των τελευταίων τριών αιώνων της πόλης μέσα από την ματιά της Οθωμανικής παρουσίας.

- Παρουσίαση του θρησκευτικού στοιχείου της πόλης, το οποίο δεν σχετίζεται μόνο με την πόλη, αλλά μπορεί να συνδεθεί και με τους παρακείμενους Φιλίππους, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια αποτελούν έναν από τους κεντρικούς προορισμούς θρησκευτικού τουρισμού στην Βόρεια Ελλάδα.
- Ανάδειξη της πληθώρας των αρχιτεκτονικών τάσεων που δέχτηκε η πόλη μέσα από τις ιδιωτικές οικίες και η επίδραση της Ευρώπης την περίοδο αυτή.
- Επέκταση της περιοχής που συγκεντρώνει το τουριστικό ενδιαφέρον σήμερα.

3.1.1 Πολιτιστική διαδρομή 1: Αίγυπτος και Οθωμανική Καβάλα

Η ύπαρξη διάφορων μνημείων, τα οποία κατασκευάστηκαν κατά την Οθωμανική περίοδο, είναι ενδιαφέρουσα, κυρίως λόγω της ποικιλότητας τους, τόσο σε επίπεδο χρήσης, όσο και στις αρχιτεκτονικές επιδράσεις που έχουν δεχθεί. Βέβαια, πρέπει να σημειωθεί ότι το ενδιαφέρον για τα οθωμανικά μνημεία στη χώρα από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους ήταν ελάχιστο. Μόνο προς το τέλος του 20^{ου} αι. υπήρξε μια συνολική προσπάθεια για την ανάδειξή τους, η οποία όμως έχει μικρά αποτελέσματα σε σχέση με τον αριθμό τους. Τα αίτια της αδιαφορίας είναι αρκετά και σχετίζονται με αρκετούς παράγοντες. Σημαντικότερο ρόλο έπαιξε σίγουρα η ιστορική μνήμη, καθώς αυτά συνδέονται με την διάθεση για την απαλλαγή των Ελλήνων από την ανάμνηση της δουλείας αλλά και η συγκρουσιακή σχέση της χώρας με την διάδοχο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την Τουρκία σε πολλές στιγμές μέσα στον 20^ο αι. Παράλληλα όμως, σημειώθηκαν πολλές φθορές μέσα από την ιστορία του κάθε τόπου (πόλεμοι, φυσικές καταστροφές, πολεοδομικές μεταβολές κλπ. (Κοπυκ 2010, XII-XIII)

Αρχικά μπορούμε να αναφερθούμε στις τυπικές οικίες εντός των τειχών, οι οποίες είναι και αυτές που διατήρησαν περισσότερο τα χαρακτηριστικά της οθωμανικής περιόδου. Οι τύποι οθωμανικής οικίας που συναντώνται περισσότερο είναι αυτός με εξωτερικό σοφά (χαγιάτι), με εσωτερικό σοφά, με εσωτερικό σοφά και συμμετρική όψη (Οικονόμου 2007, 254,257-258). Τα συγκεκριμένα κτήρια, παρά τα ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά τους χαρακτηριστικά, δεν είχαν ποτέ δημόσιο χαρακτήρα. Μέχρι και σήμερα αποτελούν ιδιοκτησίες και οι ιδιοκτήτες, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, προτίμησαν στην πάροδο των ετών, είτε να τα κατεδαφίσουν, είτε να τα ανακαινίσουν, όχι πάντα με επιτυχημένο τρόπο. Έτσι, μολονότι αποτελούν ένα ενδιαφέρον στοιχείο της ιστορίας της πόλης, δεν μπορούμε να τις εξετάσουμε μεμονωμένα, μιας και δεν συνδέονται με συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός και δεν έχουν κάποιο εξατομικευμένο αρχιτεκτονικό χαρακτηριστικό.

Πέρα από την παραδοσιακή λαϊκή αρχιτεκτονική των οικιών της παλιάς πόλης, οι οποίες εντάσσονται στον τυπικό βαλκανικό τύπο, έχουμε και άλλες ιδιαίτερες κατασκευές, οι οποίες δίνουν και κάποια επιπλέον πληροφορία.

Τέλος σημαντική είναι η αιγυπτιακή παρουσία στην πόλη, η οποία συνδέεται άμεσα με τον Μωχάμετ Άλι, Βαλή (Αντιβασιλέα) της Αιγύπτου, ο οποίος γεννήθηκε στην Καβάλα και ανέγειρε κάποια σημαντικότερα κτίσματα, τα οποία αποτελούν μέχρι και σήμερα τοπόσημα.

Στην πολιτιστική διαδρομή έχουν συμπεριληφθεί κτήρια που σχετίζονται με την διοικητική ιστορία της πόλης, κτήρια που σχετίζονται με την οθωμανική αυτοκρατορική αρχιτεκτονική καθώς και θρησκευτικά κτήρια, τα οποία σηματοδοτούν την περίοδο και τις συνοικίες. Οι αποστάσεις και οι χρόνοι που απαιτούνται για την μετάβαση από το ένα μνημείο στον άλλο, δίνονται στο παράρτημα [\(Πίνακας 1\)](#).

Μέσα από τον περίπατο αυτό, ο επισκέπτης μπορεί να δει την δυναμική παρουσία της Αιγύπτου στην περιοχή μέσα από την οικία του Μωχάμετ Άλι μαζί με τον έφιππο αδριάντα του, να προσεγγίσει το Ιμαρέτ και να αντιληφθεί το μέγεθος και τις δυνατότητες που προσέφερε στον ντόπιο πληθυσμό εκείνη την περίοδο και τέλος μέσα από την πορεία προς το σημερινό κέντρο της πόλης, να εντοπίσει τα θρησκευτικά κτήρια που σώζονται έως σήμερα. Φυσικά δεν θα μπορούσε να μείνει εκτός το τοπόσημο-σύμβολο της πόλης, οι Καμάρες.

Συνολικά η διαδρομή έχει ένα μήκος περίπου 2.600μ. και ο εκτιμώμενος χρόνος είναι περί τα 44'. Η διαδρομή που έχει σχεδιαστεί έχει λάβει υπ' όψιν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες για την προσβασιμότητα, αποφεύγοντας κλίμακες και πολύ απότομες κλίσεις. Προτείνεται όμως και μια εναλλακτική διαδρομή, η οποία περιλαμβάνει και σημεία όπως αυτά που αναφέρθηκαν, η οποία έχει μειωμένο συνολικό μήκος (φτάνει στα 1.800μ.) και ο εκτιμώμενος χρόνος για την διαδρομή μειώνεται στα 37'.

Χάρτης 12: Διαδρομή για την Αιγυπτιακή και Οθωμανική Καβάλα

3.1.2 Πολιτιστική διαδρομή 2: Θρησκευτική συνύπαρξη

Όπως αναλύθηκε, η θρησκευτική συνύπαρξη στην πόλη είναι ενδιαφέρουσα, μιας και βλέπουμε ότι οι κοινότητες χρησιμοποιούν τα θρησκευτικά μνημεία, όχι μόνο ως

χώρους λατρείας, αλλά παράλληλα και ως πυρήνα των διαφόρων συνοικιών.

Ενδιαφέρον στοιχείο του β' μισού του 19^{ου} αι. είναι το ότι η οικονομική πρόοδος που ξεκίνησε με το καπνεμπόριο, οδήγησε και στην ανέγερση θρησκευτικών κτηρίων, τα οποία κάλυπταν τις ανάγκες του χριστιανικού πληθυσμού διαφόρων δογμάτων, ο οποίος είχε αυξηθεί κατακόρυφα. Ως αποτέλεσμα έχουμε την ανέγερση ναών, οι οποίοι έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και την δική τους ιστορία, μιας και συνδέονται άμεσα με την ιστορία της πόλης σε πολλά επίπεδα.

Η χριστιανική συνοικία στο νότιο άκρο της Παναγίας έχει μεν τη δική της εκκλησία, η οποία όμως είναι σύγχρονο κτίσμα και δεν συμπεριλήφθηκε στην μελέτη μας, ακριβώς επειδή δεν μπορεί να γίνει συσχέτιση με την περίοδο που εξετάζουμε, παρά μόνο σε επίπεδο ιστορικής μνήμης.

Στην παλιά πόλη, το πρώτο μνημείο που είναι επισκέψιμο είναι το τέμενος Χαλίλ Μπέη, το οποίο δίνει μια εξαιρετική εικόνα, μιας και είναι πλήρως αποκατεστημένο, ενώ παράλληλα δίνεται σε αυτό και η έννοια της διαχρονίας της θρησκευτικότητας ενός χώρου, μιας και στα θεμέλιά του είναι ορατά τα ερείπια παλαιοχριστιανικής βασιλικής, η οποία προϋπήρχε. Κινούμενοι προς το κέντρο της πόλης, συναντάμε το επόμενο μνημείο, τον ναό του Αγ. Νικολάου, πρώην τέμενος Ιμπραήμ. Εδώ ο επισκέπτης αντιλαμβάνεται την θρησκευτική επανάχρηση αντίστροφα, καθώς το τέμενος μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό.

Στην συνέχεια, τα μνημεία που εξετάζονται είναι χριστιανικά, δίνοντας και την ανάλογη πληροφορία για την εξέλιξη της κοινότητας, τόσο της ελληνορθόδοξης, όσο και των άλλων χριστιανικών δογμάτων. Η καθολική εκκλησία του Αγίου Παύλου (Μονή Λαζαριστών) δείχνει ότι η εγκατάσταση των Ευρωπαίων στην πόλη στα τέλη του 19^{ου} αι. δεν είναι κάτι αποσπασματικό, αλλά έχει στέρεες βάσεις και η παρουσία τους ήταν πολύπλευρη. Τέλος, οι δύο ορθόδοξοι ναοί, ο μητροπολιτικός ναός του Αγ. Ιωάννη και ο καθεδρικός ναός του Αγ. Παύλου, δείχνουν στον επισκέπτη την εξέλιξη της προσπάθειας των Ελλήνων να κτίσουν ναούς ανάλογους της παρουσίας τους, καθώς μετά την έξοδο από τα τείχη, απελευθερώνονται ψυχολογικά και βελτιώνεται η οικονομική τους θέση, δίνοντάς τους το δικαίωμα να διεκδικήσουν περισσότερα.

Συνολικά η προτεινόμενη διαδρομή φτάνει τα 4.100μ. Το μέγιστο τμήμα της περιλαμβάνει τις κεντρικές οδούς της πόλης, με εύκολη μετακίνηση. Ο εκτιμώμενος χρόνος φτάνει τα 50'. Έχει προταθεί όμως και μια εναλλακτική διαδρομή, η οποία μειώνει την συνολική διαδρομή κατά περίπου 100μ. (σύνολο 4.000μ.) και ο χρόνος μειώνεται στα 48'. **(Πίνακας 2)**

Χάρτης 13: Θρησκευτική συνύπαρξη

3.1.3 Πολιτιστική διαδρομή 3: Αρχιτεκτονική της πόλης

Η τρίτη προτεινόμενη διαδρομή αλλάζει την προσέγγιση των μνημείων της πόλης και επικεντρώνεται σε κάποια από αυτά, τα οποία, παρά το ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό τους ενδιαφέρον. Σε αυτά εντάσσονται κτήρια τα οποία είναι ιδιωτικές κατοικίες που έχουν ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, αλλά και κάποια άλλα κτήρια εμπορικού χαρακτήρα, τα οποία όμως διαθέτουν στοιχεία που τα κάνουν αξιοπρόσεκτα.

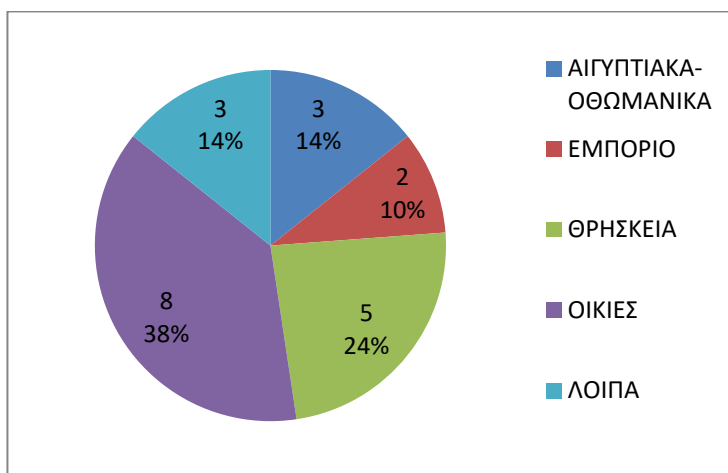
Τα εμπορικά κτήρια λοιπόν που έπαιξαν τον βασικό αυτό ρόλο είναι τα μεγάλα συγκροτήματα καπναποθηκών, καθώς και κάποιες μεμονωμένες, οι οποίες αρχικά καταλάμβαναν σχεδόν πλήρως το παραλιακό μέτωπο της πόλης. Στην πορεία των ετών και κυρίως μετά από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, πάρα πολλές από αυτές κατεδαφίστηκαν προκειμένου να καλυφθεί το στεγαστικό θέμα της πόλης, άλλες έμειναν ιστάμενες αλλά σε ερειπιώδη κατάσταση, ενώ κάποιες άλλες είχαν καλύτερη τύχη, μιας και αναστηλώθηκαν προκειμένου να γίνει επανάχρηση.

Βασικό στοιχείο σε όλα είναι ότι παρατηρούνται αρχιτεκτονικές επιδράσεις από πολλά και διαφορετικά ρεύματα. Το οθωμανικό αυτοκρατορικό μπαρόκ (Δημοτική Καπναποθήκη) υπενθυμίζει την κραταιά αυτοκρατορία που κατέχει την περιοχή, ενώ παράλληλα, οι επιδράσεις από την Ευρώπη δίνουν νέες δυνατότητες στους ιδιοκτήτες των διαφόρων οικιών, οι οποίοι προσπαθούν να ξεχωρίσουν με τις διακοσμητικές τους επιλογές, αναδεικνύοντας την οικονομική τους ευμάρεια, την σχέση που έχουν με το ελληνικό στοιχείο (κυρίως σε κάποιες από τις ιδιωτικές οικίες) και την σύνδεσή τους με τον αναπτυσσόμενο δυτικό κόσμο.

3.1.4 Συγκεντρωτικά στοιχεία

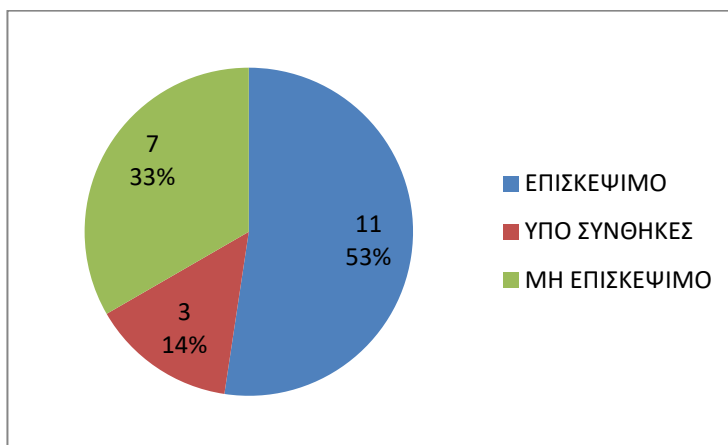
Μετά από την παρουσίαση τόσο των διαδρομών, όσο και των μνημείων, μπορούμε να δούμε κάποια συγκεντρωτικά στοιχεία.

Όπως φαίνεται στα διαγράμματα που παρατίθενται στο Παράρτημα, η πλειοψηφία των μνημείων είναι ιδιωτικές κατοικίες, οι οποίες και κατέχουν περίπου το 40% των μνημείων. Ακολουθούν τα θρησκευτικά μνημεία και σε μικρότερους αριθμούς οι υπόλοιπες κατηγορίες.

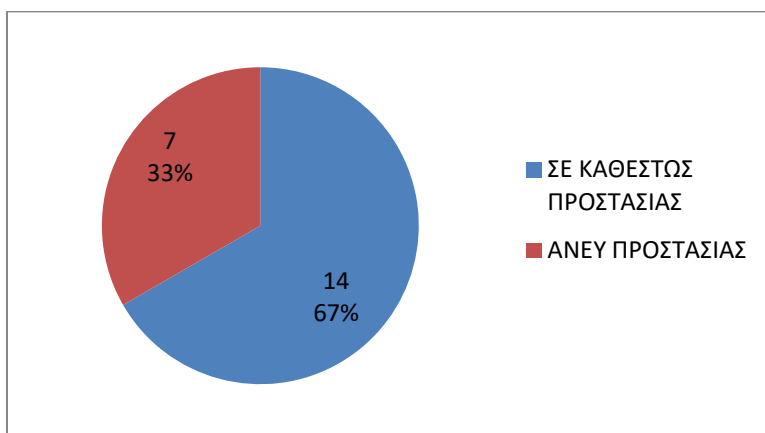
Διάγραμμα 1: Κατηγοριοποίηση μνημείων

Ένα κύριο στοιχείο που μας ενδιαφέρει είναι η δυνατότητα επισκεψιμότητας στο εσωτερικό του κάθε μνημείου. Η δυσκολία σε κάποια από αυτά είναι ότι είναι σε χρήση από δημόσιους φορείς, άρα τίθεται ένα ζήτημα για την ελευθερία πρόσβασης στο εσωτερικό. Εφόσον όμως υπάρξει μια γενικότερη διάθεση για την προβολή τους, θα μπορούσαμε υπό συνθήκες (συγκεκριμένες μέρες και ώρες) να συμπεριλάβουμε και κάποια από αυτά σε πλήρη πρόσβαση από το κοινό. Για όσα είναι ιδιωτικές κατοικίες, είναι εύκολα αντιληπτό ότι η πρόσβαση στο εσωτερικό δεν είναι δυνατή. Εκεί όμως, μετά από συνεννόηση με τους εκάστοτε ιδιοκτήτες, να υπάρξει τρόπος μέσα από εργαλεία προβολής, να δοθεί η πληροφορία που θέλουμε στον επισκέπτη. Ανάλυση αυτών θα γίνει παρακάτω.

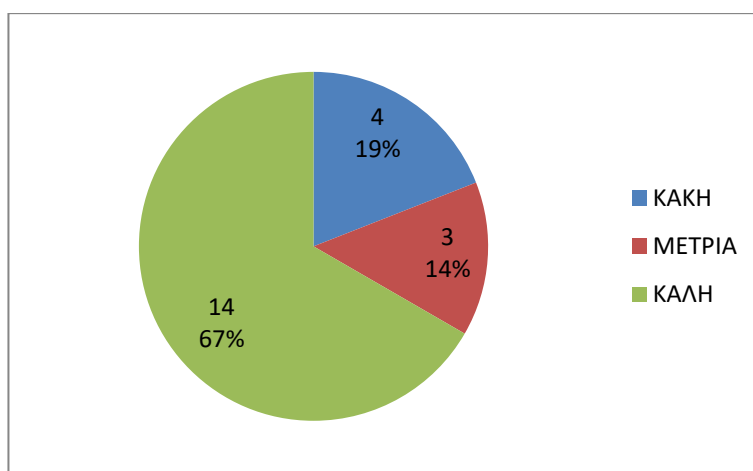
Διάγραμμα 2: Επισκεψιμότητα μνημείων

Η συντριπτική πλειοψηφία των μνημείων βρίσκεται σε καθεστώς προστασίας, με φορέα προστασίας της Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με ποσοστό άνω του 65%.

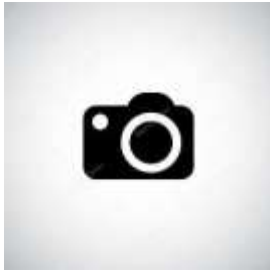

Διάγραμμα 3: Προστασία μνημείων

Ακόμα ένας παράγων που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν είναι η κατάσταση διατήρησης των μνημείων. Σε γενικές γραμμές, η πλειοψηφία των μνημείων είναι σε καλή κατάσταση, αλλά η διαφορά είναι πως έχουμε αρκετές περιπτώσεις που κρίνονται οριακές, μιας και η εγκατάλειψή τους είναι πολυετής και οι βλάβες σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Διάγραμμα 4: Κατάσταση διατήρησης

Εικόνα 25: Πρόταση
εικονιδίου για θέση
φωτογράφισης

(φώτο από
www.depositphotos.com)

Επόμενο πολύ σημαντικό στοιχείο είναι τα τοπόσημα στα οποία φτάνει ο επισκέπτης. Εκεί θα πρέπει να του δώσουμε την δυνατότητα παράλληλα να λάβει την πληροφορία για το καθένα από αυτά, αλλά και να απολαύσει την καλύτερη οπτική γωνία του καθενός από αυτά, ώστε να είναι ολοκληρωμένη η πληροφορία. Για τους λόγους αυτούς, μπορούμε να προτείνουμε τις καλύτερες θέσεις/γωνίες λήψης για το κάθε τοπόσημο, προκειμένου να τον διευκολύνουμε. Η πρόταση εδώ μπορεί να είναι η τοποθέτηση επί του εδάφους σήμανσης, η οποία θα του υποδεικνύει το σημείο από το οποίο μπορεί να δει το κτήριο, ή να το φωτογραφήσει.

Τέλος, είναι απαραίτητη και η ύπαρξη πληροφοριακής πινακίδας, η οποία θα μπορεί να δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες για το τοπόσημο σε κείμενο. Οι πινακίδες που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να λάβουν υπ' όψιν τις σύγχρονες τεχνολογίες, οι οποίες αυξάνουν την επιδραστικότητά τους και θα πρέπει να συνδεθούν με κάποιο πληροφοριακό σύστημα (όπως περιγράφεται παρακάτω) μέσα από σύγχρονα συστήματα (π.χ. QR code).

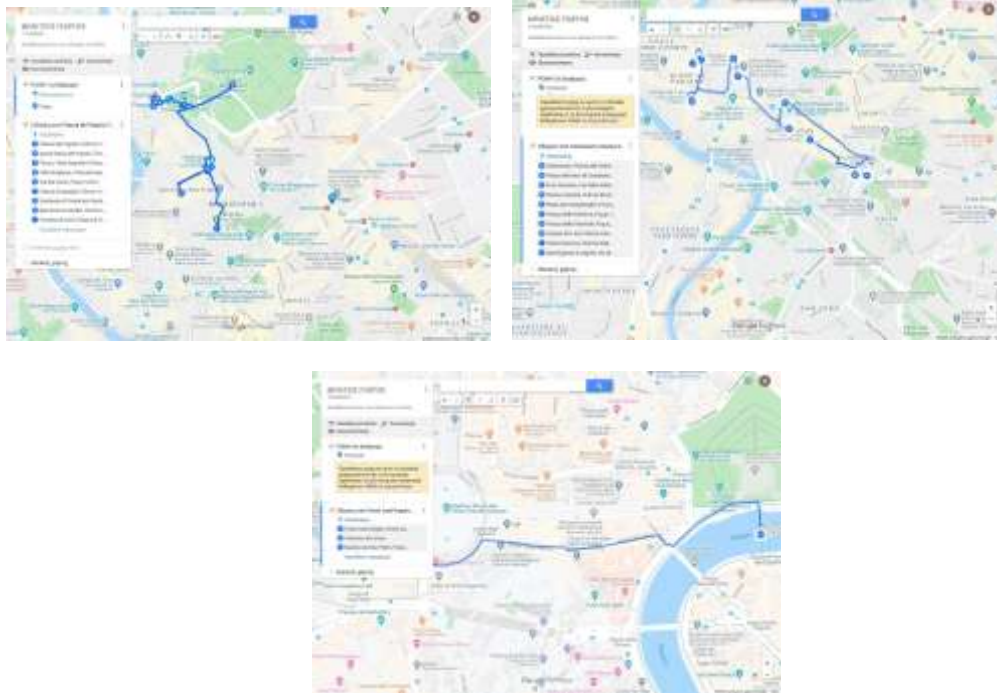
Η πλειονότητα των επισκεπτών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την κίνησή τους εντός των αστικών κέντρων, αλλά και εκτός αυτών, είναι η δημιουργία ενός ψηφιακού πλοηγού, ο οποίος θα είναι συμβατός με τις γνωστές πλατφόρμες πλοήγησης (π.χ. google maps, google earth κ.α.), οι οποίες μπορούν να παρέχουν ταυτόχρονα πληθώρα πληροφοριών, ανάλογα με τις απαιτήσεις και τις ανάγκες του χρήστη. Μέσα σε αυτήν, θα μπορεί να ακολουθεί την πορεία που έχει επιλέξει, να γνωρίζει τον χρόνο που απαιτείται για την μετάβασή του από το ένα σημείο στο άλλο, καθώς και τυχόν πληροφορίες που θα τον ενδιέφεραν κατά τη διαδρομή. Τα τοπόσημα που έχουμε επιλέξει θα είναι ενταγμένα στο ίδιο πληροφοριακό σύστημα και μέσα από αυτό θα μπορεί να διαβάσει την ιστορία του μνημείου, να δει κάποιες πιθανές παλαιότερες φωτογραφίες του, την αρχική μορφή που είχε (εφόσον έχει δεχθεί μεταβολές στο πέρασμα του χρόνου) κ.α.

3.2.2 Παραδείγματα υλοποίησης πολιτιστικών διαδρομών

Μέσα στο πλαίσιο μελέτης, πραγματοποιήθηκε και βιβλιογραφική έρευνα σε περιπτώσεις πόλεων, οι οποίες έχουν προτείνει και υλοποιήσει κάποιες πολιτιστικές διαδρομές εντός του αστικού τους ιστού. Προκειμένου να έχουμε μια όσο το δυνατόν πιο πλήρη εικόνα, μελετήθηκαν περιπτώσεις πόλεων ομοίου πληθυσμού, αλλά και μεγαλύτερου, προκειμένου να δούμε τυχόν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και διαφορές.

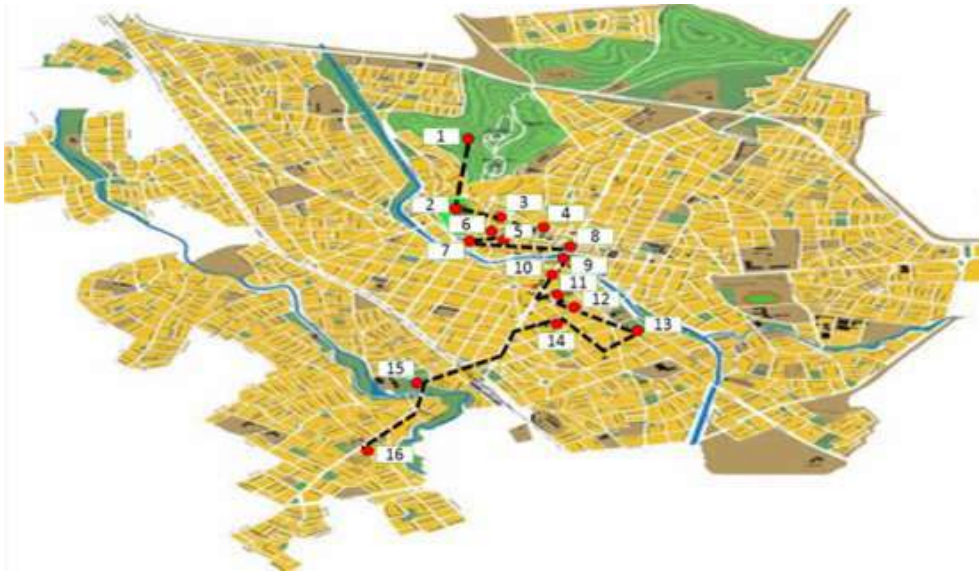
Μία από τις ενδιαφέρουσες περιπτώσεις που εξετάστηκε είναι η περίπτωση της Ρώμης (Mitoula, Maniou και Mpletsos 2020). Όπως είναι γνωστό, η Ρώμη αποτελεί ένα ανοικτό μουσείο, μιας και στην σύγχρονη πόλη είναι ορατά μνημεία τα οποία ξεκινούν από την Ρωμαϊκή περίοδο και φτάνουν μέχρι και τους σημερινούς χρόνους. Οι συγκεκριμένες διαδρομές που παρουσιάστηκαν επικεντρώνονται κυρίως σε μνημεία που χρονολογούνται στην περίοδο της Αναγέννησης, αλλά και λίγο αργότερα. Οι μελετητές παρουσιάζουν τρεις διαφορετικές διαδρομές. Αυτές περιλαμβάνουν πλατείες αλλά και

κτήρια, τα οποία παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό αλλά και ιστορικό ενδιαφέρον. Οι τρεις διαδρομές αυτές καλύπτουν διαφορετικές αποστάσεις, οι οποίες κυμαίνονται από 800μ. η μικρότερη, έως και 2,5χλμ. η μεγαλύτερη. Μέσα σε αυτές, ο επισκέπτης εντοπίζει σύνολα τα οποία έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους, όχι μόνο γεωγραφική λόγω απόστασης, αλλά και ιστορική, όπως επί παραδείγματι η Ponte Sant' Angelo σε σχέση με το Βατικανό.

Εικόνα 26: Οι 3 προτεινόμενες διαδρομές στην Ρώμη (Mitoula, Maniou και Mpletsos 2020)

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην πόλη των Τρικάλων (Kantzoura and Mitoula 2016). Εδώ όπως αντιλαμβανόμαστε εύκολα, τα μεγέθη είναι σχετικά συγκρίσιμα από πλευράς πληθυσμού, καθώς ο πληθυσμός της πόλης είναι περίπου 80.000 κάτοικοι, σε σχέση με την Καβάλα η οποία έχει περίπου 60.000 κατοίκους. Στην περίπτωση των Τρικάλων, η χρονολογική διασπορά των μνημείων είναι μεγαλύτερη, καθώς μέσα στις διαδρομές περιλαμβάνονται μνημεία που χρονολογούνται από τους προχριστιανικούς χρόνους έως και τον 19^ο και 20^ο αι. Εξετάζοντας την προτεινόμενη διαδρομή, διαπιστώνουμε ότι συμπεριλαμβάνει το σύνολο των 16 μνημείων που έχουν επιλεγεί και τα οποία παρουσιάζονται μέσα από μια γραμμική διαδρομή, η οποία έχει μήκος περίπου 4,5-5 χλμ. Σκοπός λοιπόν είναι να παρουσιαστεί το πολιτιστικό- ιστορικό- κτηριακό απόθεμα της πόλης συνολικά.

Εικόνα 27: Η προτεινόμενη διαδρομή στα Τρίκαλα (Kantzoura and Mitoula 2016)

Προχωρώντας σε μια εξέταση λοιπόν των δεδομένων από τις δύο προηγούμενες περιπτώσεις μελέτης, βλέπουμε ότι υπάρχουν κοινά στοιχεία. Αρχικά, οι αποστάσεις που καλύπτουν οι διαδρομές είναι τέτοιες που να επιτρέπουν μια περιήγηση όχι ιδιαίτερα κουραστική στον επισκέπτη. Είναι ενδιαφέρον ότι ενώ στην Ρώμη η μέγιστη διαδρομή είναι 2,5 χλμ., στα Τρίκαλα η αντίστοιχη είναι περίπου σε διπλάσια απόσταση. Μια ερμηνεία που μπορεί να δοθεί είναι ότι εκ των πραγμάτων, ο επισκέπτης στη Ρώμη δεν θα ακολουθήσει μία διαδρομή, αλλά πάρα πολλές, μιας και η ίδια η πόλη προσφέρει τεράστιο αριθμό μνημείων και σίγουρα για να την δει κάποιος, θα πρέπει να μείνει για κάποιο διάστημα, ενώ για πόλεις του μεγέθους των Τρικάλων και της Καβάλας, απαιτείται αναμφισβήτητα λιγότερος χρόνος.

Σε σχέση λοιπόν με τις δύο αυτές περιπτώσεις, οι πολιτιστικές διαδρομές που προτείνονται για την πόλη της Καβάλας, μπορούμε να πούμε ότι λαμβάνουν υπόψη τους παράγοντες του χρόνου που απαιτείται για την διαδρομή, την κόπωση του επισκέπτη, ενώ την ίδια στιγμή διατηρούν μια ανεξαρτησία ως προς τη θεματική τους, κάτι που συναντάμε και στην Ρώμη, μιας και τα σύνολα που παρουσιάζονται έχουν συγκεκριμένο χαρακτήρα (π.χ. θρησκεία, άνθρωποι κλπ.).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από τον έλεγχο και την προσέγγιση των κτηρίων της Καβάλας, διαπιστώνεται ότι παρά την σύγχρονη μορφή που έχει πάρει, μπορούμε να εντοπίσουμε πολλά αρχιτεκτονικά δείγματα, τα οποία μας παραπέμπουν στην ιστορία της, διατηρούν την εικόνα που είχε η πόλη στα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αι. Όλα αυτά ως σύνολο, εφόσον ενοποιηθούν μέσα από πολιτιστικές διαδρομές, μπορούν να δώσουν στον επισκέπτη μια αρκετά ξεκάθαρη εικόνα για την ιστορία και τις επιρροές της πόλης.

Παράλληλα, η αξιοποίηση αυτού του κτηριακού πολιτιστικού αποθέματος, μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός ανάπτυξης για την πόλη, μιας και επεκτείνεται το δίκτυο επισκεψιμότητας σε περιοχές όχι ιδιαίτερα γνωστές στον επισκέπτη, κάτι που παράλληλα θα λειτουργήσει και ως αφορμή για την βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν σε αυτές και ως εκ τούτου θα συμβάλλει και στην καθημερινότητα των κατοίκων, ενώ παράλληλα, μπορεί να προωθήσει την ιδέα της διατήρησης και όχι εγκατάλειψης κάποιων κτηρίων που σήμερα δεν είναι σε καλή κατάσταση, ώστε και αυτά να λάβουν θέση μέσα στην πόλη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Kantzoura, Evangelia, και Roido Mitoula. «Cultural Tourism and Cultural Routes. As a Case Study: The City of Trikala.» *Journal "Sustainable Development, Culture, Traditions"*, αρ. 1a (2016): 80-94.
- Konuk, Neval. *Η Οθωμανική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα*. Τόμ. Ι. Ankara: Strategic Research Center, 2010.
- Lazaridis, Dimitrios. *Thassos and its Peraia*. Αθήνα: Αθηναϊκό Κέντρο Οικιστικής, 1971.
- Lemerle, Paul. *Philippes et la Macédoine Orientale à l' époque chretienne et byzantine*. Paris: E. De Boccard, 1945.
- Mitoula, Roido, Foteini Maniou, και Georgios Mpletsos. «Urban Cultural Tourism and Cultural Routes. As a Case Study: The City of Rome.» *Journal, "Sustainable Development, Culture, Traditions"* 1c (Ιανουάριος 2020): 82-91.
- Mitoula, Roido, και Panagiotis Kaldis. «City Branding and Cultural Routes.» *Sustainable Development, Culture Traditions, Journal*, 2019: 118-131.
- Stefanidou, Aimilia. «Ibrahim Pasha Mosque.» Κεφ. 99 στο *Ottoman Architecture in Greece*, 264. Αθήνα: ΥΠΠΟ, 2008.
- UN Tourism*. <https://www.unwto.org/urban-tourism> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 6, 2024).
- Αγγελούδη-Ζαρκάδα, Σαπφώ. «Από τις καμάρες στους μύλους. Η πορεία του πρωτοδικείου Καβάλας από το 1896 ως σήμερα.» *Νέο Υπόστεγο 4- Ηλεκτρονική έκδοση*, Μάιος 2023.
- Αγγελούδη-Ζαρκάδα, Σαπφώ. «Νομός Καβάλας.» Στο *Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης*, μοντάζ: Γ.Κ. Παπαζογλου, 42-75. Κομοτηνή, 2008.
- . «Ο Ναός του Αποστόλου Παύλου στην Καβάλα.» *Διεθνές Επιστημονικό Συμπόσιο προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Γεωργίου Βελένη*. Αθήνα: ΥΠΠΟ, 2021. 757-771.
- Βύζικας, Ιωάννης. *Καβάλα, η Μέκκα του Καπνού*. Τόμ. Γ. 3 τόμ. Καβάλα: Ινστιτούτο Κοινωνικών Κινημάτων & Ιστορίας Καπνού, 2010.
- Ζιώγας, Παναγιώτης. *Παραδοσιακά κτήρια της νεότερης Καβάλας*. Καβάλα, 1982.
- Θεοδωρίδου, Λίλα, και Σαπφώ Αγγελούδη. «Ο αρχιτέκτων Περικλής Φωτιάδης και τα έργα του στην Καβάλα.» Μοντάζ: Νικόλαος Ρουδομέτωφ. *Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Βαλκανικών Ιστορικών Σπουδών*. Καβάλα: ΙΛΑΚ, 2004. 789-816.
- Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Χάιδω. *ΑΔ 41*, 1986: 168-183.
- . «Οι αποικίες της Θάσου στο Β. Αιγαίο. Νεώτερα ευρήματα.» *Η Καβάλα και η περιοχή της- Α' Τοπικό Συμπόσιο*, 1980.
- Λαζαρίδης, Δημήτριος. *Νεάπολις- Χριστούπολις- Καβάλα- Οδηγός Μουσείου Καβάλας*. Αθήνα, 1969.
- . *Νεάπολις-Χριστούπολις- Καβάλα*. Καβάλα: ΥΠΠΟ, 1974.

— . *Φίλιπποι- Ρωμαϊκή αποικία*. Αθήνα: Αθηναϊκόν Κέντρον Οικιστικής, 1973.

Λυκουρίνος, Κυριάκος. *Η Καβάλα της Οθωμανικής περιόδου*. Τόμ. 1, σε *Η παλιά πόλη της Καβάλας (7ος αι. πΧ.-20ος αι.)*, ο χώρος, οι άνθρωποι, τα τεκμήρια της ιστορίας, 53-225. Καβάλα: Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Παναγίας "Το Κάστρο", 2005.

Λυχούνας, Μιχαήλ. *Μεσαιωνικό Υδραγωγείο Καβάλας*. Καβάλα: ΥΠΠΟ, 2008.

Μπακαλάκης, Γεώργιος. «Νεάπολις- Χριστούπολις- Καβάλα.» *ΑΕ*, 1936: 1-48.

Μπακιρτζής, Αργύρης. *Παναγία Καβάλας, πολεοδομική και αρχιτεκτονική διερεύνηση*. Τόμ. 2, σε *Η παλιά πόλη της Καβάλας (7ος αι. πΧ.- 20ος αι.)*, 217-254. Καβάλα: Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Παναγίας "Το Κάστρο", 2005.

Μπακιρτζής, Χαράλαμπος. *ΑΔ 33*, 1977: 315-330.

Οικονόμου, Αινείας. *Συγκριτική διερεύνηση της αρχιτεκτονικής συγκρότησης και της περιβαλλοντικής συμπεριφοράς των παραδοσιακών κατοικιών του 19ου αιώνα στην Φλώρινα*, Διδακτορική Διατριβή. Αθήνα: ΕΜΠ, 2007.

Στεφανίδου, Αιμιλία. *Η πόλη- λιμάνι της Καβάλας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας- Πολεοδομική διερεύνηση (1391-1912)*, Διδακτορική διατριβή ΑΠΘ, Τμήμα Αρχιτεκτόνων. Θεσσαλονίκη: Φωτοαντιγραφική, 1991.

Στεφανίδου-Φωτιάδου, Αιμιλία. «Το Ιμαρέτ της Καβάλας.» *Μακεδονικά*, 1985-1986: 203-265.

Τσουρής, Κωνσταντίνος. «Νεάπολις- Χριστούπολις- Καβάλα, Διορθώσεις- προσθήκες- παρατηρήσεις στην οχύρωση και την ύδρευση.» *ΑΔ 53*, 1998: 387-454.

Φράγκου, Μαρία. *Η ορθόδοξη Ελληνική Κοινότητα Καβάλας κατά την περίοδο 1864-1913*, Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, 2019.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ, ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΩΝ

ΑΔ: Αρχαιολογικόν Δελτίον

ΑΕ: Αρχαιολογική Εφημερίς

ΑΠΘ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΑΜ: Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

ΕΜΠ: Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΙΛΑΚ: Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας

ΥΝΜΤΕΑΜΘ: Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αν. Μακεδονίας & Θράκης

ΥΠΠΟ: Υπουργείο Πολιτισμού

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 Αιγυπτιακό και Οθωμανικό παρελθόν.....	71
Πίνακας 2: Θρησκευτική συνύπαρξη	71
Πίνακας 3: Αρχιτεκτονική	72

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Οι πρώτες συνοικίες της πόλης	22
Χάρτης 2: Οι συνοικίες της Καβάλας στο α' μισό του 20ου αι.	23
Χάρτης 3: Διασπορά μνημείων	25
Χάρτης 4: Θέσεις στάθμευσης οχημάτων	26
Χάρτης 5: Στάσεις αστικής συγκοινωνίας	26
Χάρτης 6: Πιάτσες TAXI	27
Χάρτης 7: Κεντρικοί οδικοί άξονες	28
Χάρτης 8: Διαδρομή κάλυψης παλιάς πόλης.....	29
Χάρτης 9: Χώροι πρασίνου	29
Χάρτης 10: Πλατείες	30
Χάρτης 11: Προτεινόμενες διαδρομές	50
Χάρτης 12: Διαδρομή για την Αιγυπτιακή και Οθωμανική Καβάλα	52
Χάρτης 13: Θρησκευτική συνύπαρξη	54
Χάρτης 14: Αρχιτεκτονική.....	55

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΚΟΝΩΝ

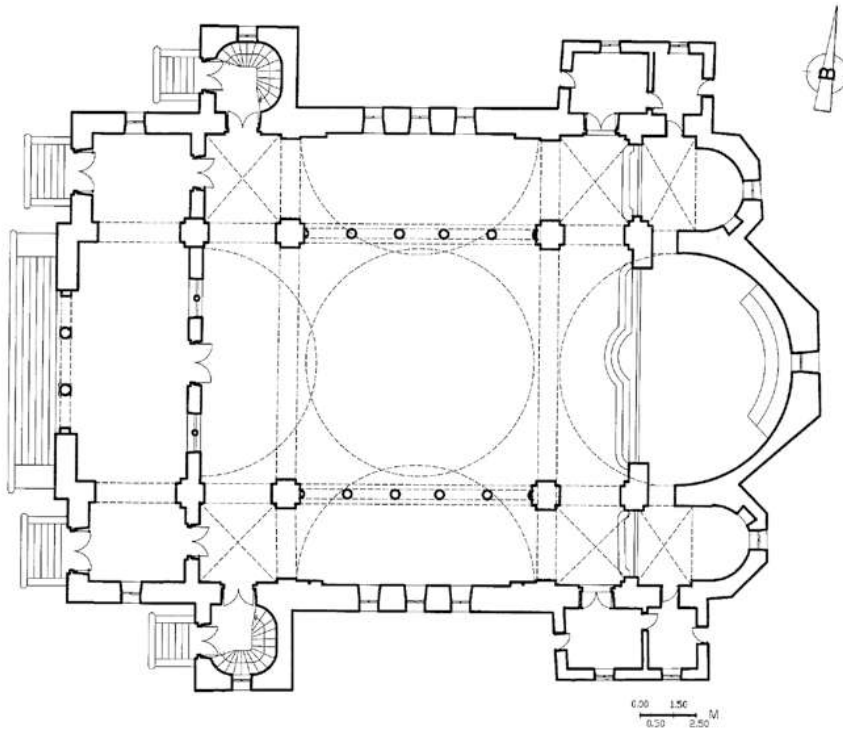
Εικόνα 1: Οι intra muros συνοικίες της πόλης (Λυκουρίνος 2005, 84).....	21
Εικόνα 2: Το Ιμαρέτ (φώτο από www.efakav.gr)	31
Εικόνα 3: Οικία Μεχμέτ Αλή (φώτο από www.moaha.center).....	32
Εικόνα 4: Η πρόσοψη του Διοικητηρίου με το πρόπυλο και η είσοδος του Δημαρχείου. Αρχείο ΙΛΑΚ (Αγγελούδη-Ζαρκάδα 2023, 92).....	33
Εικόνα 5: Δημοτική Καπναποθήκη (φώτο από www.kavalagreece.gr)	34
Εικόνα 6: Κτήριο Schinasi (φώτο από Google Earth)	34
Εικόνα 7: Είσοδος της Μονής (φώτο από www.kavalagreece.gr)	36
Εικόνα 8: Άγιος Ιωάννης (Τίμιος Πρόδρομος) (Λυκουρίνος 2005, 172)	37
Εικόνα 9: Άγιος Παύλος (φώτο από www.im-philippon.gr)	38
Εικόνα 10: Ιμπραήμ Τζαμί- Άγιος Νικόλαος (φώτο από wikimapia.org)	39
Εικόνα 11: Το τέμενος Χαλίλ Μπέη και ο μεντρεσές (φώτο από www.efakav.gr)	40
Εικόνα 12: Οικία Χατζή Σικίρ Αγά/Παλιά Μερραρχία (φώτο από www.eykalypsis.gr)	41
Εικόνα 13: Δημαρχείο Καβάλας (φώτο από www.kavala.gov.gr).....	42
Εικόνα 14: Δημαρχείο Β (οικία Βιξ) (φώτο από www.kavalagreece.gr).....	42
Εικόνα 15: Μέγαρο Τόκου (φώτο από www.efakav.gr)	43
Εικόνα 16: Οικία Κραντονέλη (φωτο από www.k-typos.gr).....	44
Εικόνα 17: Δημοτικό Ωδείο (φώτο από www.kavalagreece.gr).....	44
Εικόνα 18: Οικία Φέσσα (φώτο από Google Earth)	45
Εικόνα 19: 5ο Γυμνάσιο (φώτο από www.5gym.kaval.kav.sch.gr)	45
Εικόνα 20: Το μεσαιωνικό υδραγωγείο (φώτο από www.efakav.gr)	46
Εικόνα 21: Ανδριάντας του Μεχμέτ Αλί (φώτο από kavalagreece.gr).....	47
Εικόνα 22: Η Μεγάλη Λέσχη.....	47
Εικόνα 23: Πρόταση πινακίδων κατάδειξης κατεύθυνσης	58
Εικόνα 24: Πρόταση σήμανσης επί του πεζοδρομίου	58
Εικόνα 25: Πρόταση εικονιδίου για θέση φωτογράφισης.....	59
Εικόνα 26: Οι 3 προτεινόμενες διαδρομές στην Ρώμη (Mitoula, Maniou και Mpletsos 2020).....	60
Εικόνα 27: Η προτεινόμενη διαδρομή στα Τρίκαλα (Kantzoura and Mitoula 2016).....	61
Εικόνα 28: Κάτοψη του Ι.Ν. Αποστόλου Παύλου	70

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Κατηγοριοποίηση μνημείων	56
Διάγραμμα 2: Επισκεψιμότητα μνημείων	56
Διάγραμμα 3: Προστασία μνημείων	57
Διάγραμμα 4: Κατάσταση διατήρησης	57

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 28: Κάτοψη του Ι.Ν. Αποστόλου Παύλου

(Αγγελούδη-Ζαρκάδα, Ο Ναός του Αποστόλου Παύλου στην Καβάλα 2021, 764)

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΣΗΜΕΙΟ ΕΝΑΡΞΗΣ	ΣΗΜΕΙΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ
ΙΜΑΡΕΤ	ΑΔΡΙΑΝΤΑΣ ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ	250	Περίπου 42'			Περίπου 37'	
ΑΔΡΙΑΝΤΑΣ ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	ΟΙΚΙΑ ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ		20					
ΟΙΚΙΑ ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	ΧΑΛΙΑ ΜΠΕΗ ΤΖΑΜΙ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ-ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	280		ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	230		Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΛΙΜΑΚΕΣ
ΧΑΛΙΑ ΜΠΕΗ ΤΖΑΜΙ	ΚΑΜΑΡΕΣ	ΑΝΘΕΜΙΟΥ-ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ	1100		ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ-ΠΟΥΛΙΔΟΥ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	600		Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΘΕΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ
ΚΑΜΑΡΕΣ	ΠΑΛΙΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑ	ΚΩΝ. ΠΟΙΗΤΟΥ	260		ΕΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	300		Η ΚΥΡΙΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΠΟΛΥ ΑΠΟΤΟΜΗ ΚΛΙΣΗ
ΠΑΛΙΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑ	ΠΑΛΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	ΕΛΛ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ	260					
ΠΑΛΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΤΕΜΕΝΟΣ ΙΜΠΡΑΗΜ)	ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	140					
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΤΕΜΕΝΟΣ ΙΜΠΡΑΗΜ)	ΙΜΑΡΕΤ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ	350					
			2660	Περίπου 42'		1810	Περίπου 37'	

Πίνακας 1 Αιγυπτιακό και Οθωμανικό παρελθόν

ΣΗΜΕΙΟ ΕΝΑΡΞΗΣ	ΣΗΜΕΙΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΤΕΜΕΝΟΣ ΙΜΠΡΑΗΜ)	ΧΑΛΙΑ ΜΠΕΗ ΤΖΑΜΙ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ-ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ	450	Περίπου 50			Περίπου 45'	
ΧΑΛΙΑ ΜΠΕΗ ΤΖΑΜΙ	ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΗ-ΠΟΥΛΙΔΟΥ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ-ΟΜΟΝΟΙΑΣ	1800					
ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΑΓΚΛΗ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	700		ΔΑΓΚΛΗ-ΡΩΜΑΝΟΥ-ΦΙΛΙΠΠΟΥ	600		Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΛΙΜΑΚΕΣ
ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΜΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ	ΦΙΛΙΠΠΟΥ-ΚΥΠΡΟΥ	600					
ΜΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (ΤΕΜΕΝΟΣ ΙΜΠΡΑΗΜ)	ΚΥΠΡΟΥ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ-ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ	550					

4100 Περίπου 50

Περίπου 45'

Πίνακας 2: Θρησκευτική συνύπαρξη

ΣΗΜΕΙΟ ΕΝΑΡΞΗΣ	ΣΗΜΕΙΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΕΣΩ ΟΔΩΝ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (σε μέτρα)	ΧΡΟΝΟΣ (σε λεπτά)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ
5ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ	ΔΗΜ. ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ-ΑΒΕΡΩΦ	550	Περίπου 30'		550	Περίπου 30'	
ΔΗΜ. ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ	ΟΙΚΙΑ ΒΙΞ	ΚΥΠΡΟΥ	80			80		
ΟΙΚΙΑ ΒΙΞ	ΟΙΚΙΑ ΧΕΡΤΖΟΓΚ	ΚΥΠΡΟΥ	10			10		
ΟΙΚΙΑ ΧΕΡΤΖΟΓΚ	ΜΕΓΑΛΗ ΛΕΣΧΗ	ΚΥΠΡΟΥ	20			20		
ΜΕΓΑΛΗ ΛΕΣΧΗ	ΜΕΓΑΡΟ ΤΟΚΟΥ	ΚΥΠΡΟΥ	20			20		
ΜΕΓΑΡΟ ΤΟΚΟΥ	ΚΤΗΡΙΟ ΣΚΙΝΑΖΙ	ΚΥΠΡΟΥ-ΔΑΓΚΛΗ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	500		ΚΥΠΡΟΥ-ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ-ΚΩΝΣΤ. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΥ-ΔΑΓΚΛΗ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ	400		Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΛΙΜΑΚΕΣ
ΚΤΗΡΙΟ ΣΚΙΝΑΖΙ	ΟΙΚΙΑ ΦΕΣΣΑ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ-ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΣΤΑΝΗ-ΣΚΡΑ	300			300		
ΟΙΚΙΑ ΦΕΣΣΑ	ΟΙΚΙΑ ΚΡΑΝΤΟΝΕΛΛΗ	ΣΚΡΑ-ΦΙΛΙΠΠΟΥ-ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΥ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	400		ΣΚΡΑ-ΦΙΛΙΠΠΟΥ-ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	350		Η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΛΙΜΑΚΕΣ
ΟΙΚΙΑ ΚΡΑΝΤΟΝΕΛΛΗ	ΔΗΜ. ΩΔΕΙΟ	ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ	10		10			

1890

Περίπου
30'

1740

Περίπου
30'

Πίνακας 3: Αρχιτεκτονική

ΔΕΛΤΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 01)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΜΕΓΑΡΟ ΤΟΚΟΥ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΗΣ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΥΠΡΟΥ 14
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ-ΜΠΑΡΟΚ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1879
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΜΕΓΑΡΟ ΤΟΚΟΥ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΤΟΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΥΠ.ΠΟ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ ΦΕΚ	ΚΗΡΥΞΗ ΥΑ Φ31/27174/2521-ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1590/25498-ΦΕΚ: 475/Β/1987-09-03 ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/Γ/77613/6631-ΦΕΚ: 55/Δ/1988-01-27 ΥΑ ΥΠΠΕ/Α/Φ31/26200/2869-ΦΕΚ: 1067/Β/1976-09-01 ΥΑ 773-ΦΕΚ: 280/Β/1970-04-20 ΥΑ 23145/101-ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	Πηγή φωτ: wikipedia
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Αγοράστηκε από την Φιλόπτωχο Αδελφότητα Κυριών Καβάλας στα 1911. Υπήρξε Ιταλικό προξενείο και αργότερα υπήρξε το πρώτο Δημαρχείο της πόλης ως το 1937. Έδρα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Πλήρως ανακαινισμένο, λειτουργικό
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΟΧΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 02)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΜΟΝΗ ΛΑΖΑΡΙΣΤΩΝ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΥΠΡΟΥ 6
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΝΑΟΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1888-1892
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΝΑΟΣ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΝΑΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ 773-ΦΕΚ: 280/Β/1970-04-20 ΥΑ Φ31/27174/2521-ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ 23145/101-ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9d/Kavala_Lazarist_Monastery_Facade.jpg Το οικόπεδο πουλήθηκε ή δωρήθηκε στο Τάγμα Λαζαριστών από τον Βαρόνο Βιξ, προκειμένου να ανεγερθεί ο ναός.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Πλήρως ανακαινισμένο, λειτουργικό
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 03)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΥΠΡΟΥ 10
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΚΕΝΤΡΟΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	ΤΕΛΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1890
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΜΕΓΑΡΟ ΧΕΡΤΖΟΓΚ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΠΙΕΡ ΧΕΡΤΖΟΓΚ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ 773- ΦΕΚ: 280/Β/1970-04-20 ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ 23145/101- ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=24946856
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Αρχική ιδιοκτησία του καπνέμπορου Πιερ Χέρτζογκ. Πωλείται από τον Μωρίς Χέρτζογκ (υιός) στην «Ανώνυμο Εταιρεία Καπνών Ανατολής και Πέραν Θαλάσσης» με πληρεξούσιο τον Αρμάνδο Κούφλερ. Στα 1837 βγαίνει σε αναγκαστικό πλειστηριασμό και αγοράζεται από τον Δήμο Καβάλας επί δημαρχίας Αθανασίου Μπαλάνου.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Λειτουργικό, φθορές στον φλοιό
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 04)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ ΦΕΣΣΑ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΣΚΡΑ 9- ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΕΚΛΕΚΤΙΣΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1904
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΙΚΙΑ ΦΕΣΣΑ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΦΕΣΣΑΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΦΕΣΣΑ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ.	-
ΦΕΚ	-

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Αυστριακός αρχιτέκτονας.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Φθορές στον φλοιό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΟΧΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 05)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ Β
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΥΠΡΟΥ 8
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΚΕΝΤΡΟΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1906
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΜΕΓΑΡΟ ΒΙΞ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΑΔΕΛΦΟΣ ΝΤΕ ΖΟΛΝΑΪ ΒΙΞ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ 773- ΦΕΚ: 280/Β/1970-04-20 ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ 23145/101- ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Αγοράζεται στα 1925 από αμερικάνικη καπνεμπορική εταιρεία, περνά στην Glen Tobacco Company και αργότερα στους κληρονόμους του καπνέμπορου Νίκου Πετρίδη. Σήμερα ανήκει στον Δήμο Καβάλας.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Φθορές στον φλοιό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 07)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ ΚΡΑΝΤΟΝΕΛΛΗ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	BENIZEΛΟΥ 69
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΓΑΛΛΙΚΟ ΡΟΚΟΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	-1884
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΙΚΙΑ ΚΡΑΝΤΟΝΕΛΛΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΛΕΩΝ ΚΡΑΝΤΟΝΕΛΛΗΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΕ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	-
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1714/33277- ΦΕΚ: 630/Β/1988-08-30 ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/Γ/77613/6631- ΦΕΚ: 55/Δ/1988-01-27 ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Μετατροπές στα εξωτερικά μέρη μετά το 1920.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Υπό εγκατάλειψη. Φθορές στο κέλυφος. Πιθανά στατικά προβλήματα. Ο περιβάλλον χώρος είναι με έντονη βλάστηση, η θέα είναι περιορισμένη.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΟΧΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 08)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΗ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΣ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1905-1910
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΙΖΙ ΜΙΜΙΝ ΑΓΑΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ/ΥΠΕΚΑ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/Γ/77613/6631- ΦΕΚ: 55/Δ/1988-01-27 ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ 23145/101- ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Ο Κιζί Μιμίν Αγάς ήταν ντονομές Τούρκος Καπνέμπορος. Τα βασικά στοιχεία του κτηρίου αναγνωρίζονται εύκολα στις ευθείες γραμμές, στους ψευδοκίονες και τα κιονόκρανα, καθώς και στα στενά γείσα με τις σταγόνες. Ιδιαίτερη σημασία τα τέσσερα (4) στέμματα.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Ανακαινισμένο προ δεκαετίας. Σε χρήση κάποιοι χώροι. Υπό ανάπλαση η πλατεία Καπνεργάτη έμπροσθεν του κτιρίου. Μικρές βλάβες στον φλοιό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 09)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΜΕΓΑΛΗ ΛΕΣΧΗ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΦΙΛΙΠΠΟΥ 12
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΤΗΡΙΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΕΚΛΕΚΤΙΚΙΣΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1909-1910
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΜΕΓΑΛΗ ΛΕΣΧΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΚΤΗΡΙΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ/ΥΠΕΚΑ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22 ΥΑ 23145/101- ΦΕΚ: 969/Β/1971-12-03 ΥΑ 773- ΦΕΚ: 280/Β/1970-04-20

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Λέσχη Ελληνικής Κοινότητας Καβάλας.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Πλήρως ανακαινισμένο, λειτουργικό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 10)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 95
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	-1884
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΙΚΙΑ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΑΦΟΙ Ε. & Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΩΔΕΙΟ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ.	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ Φ31/27174/2521- ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Από τα πρώτα κτήρια της εξόδου των κατοίκων εκτός των τειχών. Έντονα νεοκλασικά στοιχεία. Έχουν γίνει προσθήκες, οι οποίες δεν προσαρμόστηκαν πετυχημένα.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Πλήρως συντηρημένο, λειτουργικό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 13)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	5 ^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΑ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ 16
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΙΔΙΟΤΥΠΑ & ΑΝΑΤΟΛΙΖΟΝΤΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1902- 1909
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΠΑΣΑΤΖΙΚ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΣΧΟΛΕΙΟ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/68272/1896- ΦΕΚ: 29/ΑΑΠ/2006-10-03

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή στην Βουλγαρική κατοχή. Ιδιότυπα και ανατολίζοντα στοιχεία. Ξεφεύγει από την τυπική οθωμανική αρχιτεκτονική, η οποία εντοπίζεται συνήθως στις οθωμανικές οικίες της περιόδου.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Συντηρημένο λόγω της χρήσης. Μικρές βλάβες στον φλοιό.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 14)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΙΜΑΡΕΤ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΑ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΟΥΛΙΔΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1813
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΙΜΑΡΕΤ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ (ΚΥΛΛΙΫΕ)
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΚΡΑΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ.	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ 10980/473- ΦΕΚ: 44/Β/1954-03-04

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Κατασκευάζεται από τον Βαλή της Αιγύπτου, γεννημένο στην Καβάλα, Μωχάμετ Άλι, ιδρυτή της Αιγυπτιακής δυναστείας. Περιλάμβανε 2 μεντρεσέδες, μεκτέμπ (Κορανικό δημοτικό), ιμαρέτ -μαγειρίο σούπας, μεστζίντ (χώρος διδασκαλίας), δεξαμενή νερού και βρύσες για πλύση, χαμάμ για τους καθηγητές, το διοικητήριο, βιβλιοθήκη με 2.600 τόμους, τυπογραφείο καθώς και τα 60 δωμάτια των μαθητών. Είναι ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού κράτους και σήμερα έχει μετατραπεί σε ξενοδοχείο με παραχώρηση.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Το τμήμα του ξενοδοχείου είναι πλήρως συντηρημένο. Μεγάλο τμήμα του δεν είναι προσβάσιμο.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 15)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΧΑΛΙΑ ΜΠΕΗ ΤΖΑΜΙ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΑ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΑΝΘΕΜΙΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΤΖΑΜΙ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1530-
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΠΑΛΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΚΤΗΡΙΟ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΚΡΑΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/ΚΗΡ/22368/800- ΦΕΚ: 1196/Β/2002-09-16

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Πέρα από το τζαμί, είναι ορατή και παλαιοχριστιανική βασιλική στα θεμέλιά του.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Πλήρως συντηρημένο, επισκέψιμο με ραντεβού.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 16)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΠΑΛΙΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ 18
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΟ ΜΠΑΡΟΚ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1900-1910
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΠΑΛΙΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΧΑΤΖΗ ΣΙΚΙΡ ΑΓΑΣ
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΥΝΜΤΕΑΜΘ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ Φ31/27174/2521 (ΦΕΚ: 822/Β/1974-08-22) ΥΑ ΥΠΠΟ/Β1/Φ37/43556/1659 (ΦΕΚ: 985/Β/1979-10-27) ΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ/Γ/77613/6631 (ΦΕΚ: 55/Δ/1988-01-27)

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Ο αυλίσκος χώρος είναι κοινός με το 1 ^ο Γυμνάσιο, υπάρχει κλειστή είσοδος σε αυτόν. Η είσοδος του κτιρίου βρίσκεται εκτός του αυλίσκου χώρου.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Φθορές στον φλοιό. Άγνωστη η υφιστάμενη κατάσταση στο εσωτερικό. Διαπιστωμένες βλάβες στον κάτω εξώστη κατά το παρελθόν.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΟΧΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 17)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΚΤΗΡΙΟ SCHINASI BROS
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ 2- ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΣΥΜΦΥΡΜΟΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ- ΕΝΤΟΝΑ ΑΝΑΤΟΛΙΖΟΝΤΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1905
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΚΤΗΡΙΟ SCHINASI- ΙΟΡΔΑΝΟΓΛΟΥ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	SCHINASI BROS
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΟΙΚ. ΠΑΡΧΑΡΙΔΗ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΑΠΟΚΕΝΤΡ. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΟΧΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	-
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	-
ΦΕΚ	-

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	-
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Σε καλή κατάσταση
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Υπό προϋποθέσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 18)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	-
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΡΩΜΑΙΚΗ-ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	16 ^{ος} α. μ.Χ (1530-1536)
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΚΑΜΑΡΕΣ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	-
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	-
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΗΜΟΣΙΟ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑΚΑΒ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΚΑΙ ΖΩΝΗ ΕΝΘΕΝ ΚΑΙ ΕΝΘΕΝ

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β1/Φ37/ΚΗΡ/15471/538 (ΦΕΚ: 798/Β/30-7-1998) ΥΑ 101386/2930/2069 (ΦΕΚ: 3/Β/12-1-1948) ΥΑ 6945 (ΦΕΚ: 232/Β/1-6-1963)

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	-
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	-
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ.19)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ ΜΩΧΑΜΕΤ ΑΛΙ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΠΑΝΑΓΙΑ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΙ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΟΙΚΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΟΙΚΙΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	18 ^{ος} ατ.- ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1760
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΙΚΙΑ ΜΩΧΑΜΕΤ ΑΛΙ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΟΙΚΙΑ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΜΟΥΣΕΙΑΚΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΣ ΧΩΡΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟ- ΥΠΟ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑΚΑΒ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	ΥΑ 10980/473 ΦΕΚ 44/Β/4-3-1954

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	Ιδιοκτησία του Αιγυπτιακού Κράτους- Βακούφι. Σήμερα έχει παραχωρηθεί με ενοικίαση σε ιδιώτη, ο οποίος το χρησιμοποιεί ως επισκέψιμο χώρο, σε συνδυασμό με το Ιμαρέτ.
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Συτηρημένο.
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ. Δεν είναι δυνατή η πρόσβαση με αναπηρικό αμαξίδιο.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 20)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ- ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΕΚΚΛΗΣΙΑ- ΤΕΜΕΝΟΣ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	-
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	16 ^{ος} αλ.
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΙΜΠΡΑΗΜ ΤΖΑΜΙ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	ΤΕΜΕΝΟΣ
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	ΝΑΟΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ.	Προστατεύεται αυτοδικαίως ως κτίσμα προ του 1830
ΦΕΚ	-

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	-
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Ελαφρές φθορές στον φλοιό
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΤΗΡΙΟΥ (ΑΡ. 21)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΤΗΡΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ ΚΤΗΡΙΟΥ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΣΥΝΟΙΚΙΑ	ΚΕΝΤΡΟ
ΘΕΣΗ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ- ΦΙΛΙΠΠΟΥ
ΤΥΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟΥ	ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΑΡΧΙΤΕΚΤ. ΤΥΠΟΣ	ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ
ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	1865-1867
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΑΡΧ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΣΗΜΕΡ. ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	-
ΑΡΧ. ΧΡΗΣΗ	-
ΣΗΜΕΡ. ΧΡΗΣΗ	-
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	-

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΦΟΡΕΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΕΦΑ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	ΝΑΙ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	-

ΚΗΡΥΞΗ

ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΣΤ	ΚΗΡΥΞΗ
ΦΕΚ	Α ΥΠΠΕ/2224/29367 ΦΕΚ: 713/Β/27-9-1982 ΥΑ 23145/101 ΦΕΚ: 969/Β/3-12-1971 ΥΑ Φ31/27174/2521 ΦΕΚ: 822/Β/22-8-1974 ΥΑ 773 ΦΕΚ: 280/Β/20-4-1970

ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	
ΛΟΙΠΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	-
ΒΛΑΒΕΣ- ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ	Σε καλή κατάσταση
ΠΡΟΣΒΑΣΗ	ΝΑΙ